

Romî Romî Mwaalyaraavina Poli Pikarya' Yidavake'nesi.

¹ Nya'mweihi, Romî mwaalyaihi,

Polinyi nîmîre paaziya' yîhyasiwaabe.
Yuneinyi Kîraazitiyai Jizaazareinyi gamîre
yaasiwa'wawinyainyi. Kîraazitiyai jaka
nyijîvwaramaaraka nyidahlakakeinyi
nyidaasakeinyi Apozeliyainyi. Sareinyi
Gotiyai yagaala tewaanya' maryasaabake'
wîjîwaakya'neinyi nyakakeinyi.

² Yagaala tewaanya daza'na sinnawî Gotiyai
yune naanga nebulya'na kujaa' gaminyi
wî'nawîjîwaakya'nera pîropetiyara pikarya
nawî'nya girî'maaya yîdayaasasi.

³ Sa' yagaala tewaanya' gamîre
Gawaalîvaangerînesi. Sahwai yî, kîlaa'nakei
yîma'nakevîna, Ne Devitîmîre yîsiwialyîra.
(Devitîmîre yîta savaakîdaasalyîra.)

⁴ Yî gamîre kurya tewaanyarîna,
Gotiyare Gawaalîvaangerînera. Sarei
bainîkeraayabadaa'nyî Gotiyai yîdîkaavake'na
dîragînna wîjîwaainyîna "Sahwai Gotiyainyîre
Nyîbwaalîvaangelyîra." Sahwai Jizaazai
Kîraazitiyai nemîre Naangelyîra.

⁵ Gotiyai sara yawîrakevî sahwarî yanga
gaimwangebulyi wîdaasakebulyi maaroine.
Gaminyineba ya'neina ajîmya yuyangîya

yuyara gaminyi lîmwabizavidaa'nyi kumi wimidinya'ne'na sara maaroine.

⁶ Nabaai sarîmi kwaihirîji Jizaazai Kîraazitiyai jaka yîhîzivwaramaarakeihîlyi.

⁷ Yî sasareihi, Romî mwaalyaihi Gotiyarî sarîminyîna wîvu'nadeihi Gotiyai jaka dara yîhîzivwaramaarakeihîlyi “Nîmîreihi, girî'maayaihi jîma'nyîla!” Yî yuya saihîrî Gotiyai Nenîmaangelyi Naangei Jizaazai Kîraazitiyalyi sanîdaai yange'na nayaa yîhîgaimwagyîka! Nabaai sarîmîre sîmunyavî kwaamu'nanyabwi tewaanya yîhwakyîka!

Polî “Romî mwaalyaraavî wanganaawîma!” yawîrake'nesî.

⁸ Sînnawî daviidaasi “Sarîmi Kîraazitiyarî nayaa lîmwamanîgasa'na Kwaaka yuyîmagî mwaalyara dîwîna yesaihîlyi,” dena Jizaazai Kîraazitiyarîna, nîmîre Gotiyarî suya wîdîvanîge.

⁹ Sa' nebulya' dare'nesî. Gotiyai nîminyîna “Nebulyasi,” jalîkurakannelyi. Sahware Gawaalîvaangerîne yagaala tewaanya' wîjîwaakadî nîmîre kuryarî Gotiyarîna wîdaayadînyalyi. Yî sahwai dara jalîkurakîna “Nîmînyî nyîja'ne gazagaasagaa' Polî Romî mwaalyaraavîna nyîdadelyi.”

¹⁰ Yuyagaa' Gotiyarî wîdadînyagaa' dara wîdîna “Gotîyaigî sîmunyavî sara yawî'dîzaigî ‘Romîna wawana!’ nîmînne tusa' kyavada'gala'gîzi sagaa' sahwaraayawînna yîlekaanya wîdeinyî.” Sara wîdîna yadînyainyî.

11 Sare' dare'nesî. Sarîmînyî yîhwanganîde'na nyîvu'nîvanî'. Sarîmînyîna “Kuryaraavi diragînya pada'galayîvaimwagîma!” dada Gotîyare Kuryai yanga kanyîjaavoji nawî'nya sa' yîhîzaavîdeinyî.

12 Sa' da'dare'na “Nîmî dara yawî'manîge. Nîmînyîji Romî mwaalyaraavîji yuyainaavi negaimwadaawori nîmî Kîraazîtiyarî lîmwadînyabulyî nabaai sarîmî lîmwadîvisabulyî nemîre sîmunyavi diragînya pada'galayîvaimwanga neyadesî.”

13 Nabaai da'mujîyainyî “A'mwe nya'mweihi dara nyawîpidîka! 'Polîmî dara muvu'nyîvanî' “Romî mwaalyaraayawînna wîlaawîma!” ' ” Nîmî sainyî kwalaalyagaa' “Romîna wîlaawîma!” wîdî wîja yena yîweinyîra. Yîsîla mari'bwarakadîvisabwibî' ajîmya yuyangîya pwaraavi kujîwaake sahwarawîlîmwagetabaabî' sarîmînyawînna wîlaawa'mujî “Kîraazîtiyarî lîmwabîka!” dena Romîyavaakîdaa'nya pwaraavi wîjîwaakîdeinyî.

14 A'mwe kunya yawî'nîka kwaraavînajî kunya myawîrya kwaraavînajî yî yîwîridîvisaraavînajî miwîrinyadîvisaraavînajî nîmî tîvîkîta kînînnakeinyî. Tîvîkîta sa' Gotîyai “Pwaraavi duzîwaakya!” nyîdakevine tîvîkîsasi.

15 Nabaai sasare savîdaasi nîmî sainyî yawîsabwî mîdînya'neinyî yî Romî mwaalya saihîlyîyaraavîji yagaala tewaanya' wîjîwaakya'ne saburî sîmunya kuna naanga yawî'manîge.

16 Yo, sare' dare'nesî. Nîmî yagaala

tewaanyavîna wagîla manyîvwaw'nyadeinyî. Sare' dare'nesî. Yagaala tewaanya sa' gazarazara limwaga'bizaraavi Gotiyai wîvadaihasamaarya'ne sa' Gotiyare diragînya dî'nakesî. Diragînya Juyaraavîdaasi nabaai Juyara mamwaalyîgasaraavîjî wîvadaihasamaarya'nesî.

¹⁷ Sare' dare'nesî. Yagaala tewaanya sahirîsavi Gotiyai gamînyîna a'mwe yîda'maraangeinaavi nemwaaihya'neburî yoima'desi. Kîraazîtiyarî limwagawari nemîre simunyarî yavada'galakade'nanyî. Limwangebwi gave sabwine'nanyî. Aayawîdaa'nyî yunegaa'nannevi limwangebwine'nanyî. Sare' Gotiyare bukuyavi dara dînikabaabî'nanyî “Pwai Gotiyarî limwade sarerîna ‘Yîda'maraangerî wîmwaaihiwa,’ doziyai yuyagaa' gaala mwaaladelyî.”

A'mwe yuyaraavîna Gotiyarî sinna tîka wîda'de'nesî.

¹⁸ Sare' yuya dare'nanyî. Gotiyarî myawîryaraavîre simunyangî kayaa'nanyabwi wîla'dennajî yîda'maraangebwi maayanna yadîvisannajî Gotiyai gamîrebadaasi, Sîgunyavîdaasi gamîre sinna tîkebwi daanga wîjaaya'nebwi yoima'devulyî. A'mwe sarera kumîre saburajî Gotiyare nebula sabwi dathîvaina yadîvisarera.

¹⁹ Daanga wîjaaya'nebwinanya'na yîhîthîma! A'mwera Gotiyarî yawîramaata sabura lîka yul-yarîka' mî!. Sare' dare'nesî. Gotiyai sahwaraavi simunyavi mena yîbwarîdaakwakengî.

20 Sare' dare'nesi. Sinnawî sagaa' Gotiyai yuya sa wakyaaakegaa'daasi a'mwera Gotiyare diraginnya di'nake' waragotheviji gami sahwai Gotiyare aaya kaavilya' a'mweraavire'bisa' mwarikeviji yawiramaapinerera. “Sahwai Gotiyalyira,” yawipinerera. Sarewaari tinna wangadaanyawaai mi'. Kirî' Gotiyai yuyangi wakyaaakenna tinna wangadivi' yawiramaapinewaalyi. Sasare savidaasi “Nimi myawiriwa,” dipinera mika! Kumiresira. Yagaainakera mika!

21 Daanga wijaaya'nebwinyana'na piri' yihithima! Gotiyarina yawirangadivi' kiri' “Sai nebwina Gotiya naangelyira,” yawirangadivitarara mi'. Sara yadivi' gaminne yaya' munya ke'ba makidivitarara mi'. “Su! Su!” dadivitarara mi'. Aawaawa. Kumire yawita sabwi wana navinavika wiadere. Sara yada kumire simunya sa' kayaa'na yima'nyina yada jihinya' yima'nyina yadere.

22 Kumî kayaa'na yadivi' diraginna dina “Nemi sidu'nakeinera.” Sara yadivi' kiri' sare'na sidu'maayara mwaalina.

23 Sasarera Gotiyai mabalyi yaderi, byaanna naanga kininnakeri yaya' makina yadivisabwi bule'na wijaavadivi' yivaniga'. Sara yadivisagaa' yilaaya'ne a'mwa'mwe, a'mwe balya'ne saraaviji yusaraaviji yikuriyaawiaraaviji kamaala saraaviji a'mwa'mwengi yaya makina yadivisare.

24 Sasare savi yawibwa'dei yinaraderi pilizimaaniyaraavi marimwangina yadevaabi' Gotiyai sahwaraavire kayaa'nanya kaavilyaburi

yî'divalamwaaihîna kya' kunnya sîmunya kayaa'nanya saburî mwagi'namakabada girîkita'nanyabwi wagîla wîvwa'nadevwi marîmwangîna yadîvisare. Sare yadîvî' kumî sara pwaraavî girîkita'nanyabwi yîdîvî' kunnya kîlaakejîkî kwaakeba makwaidaawadîvisare.

25 Sasarera Gotiyarîne nebulyabwi yagalya'ma'na yadîvî' kwaasiyabwi maralîmwanna yadîvisare. Gotiyai yuyangî wakyaakerî yaya' mamakîlyî yadîvî' Aaya Kaavîlyarî yîlaaya yadîvitara mî'. Aawa. Wakyaaka yuya sangîna yîlaaya yadîvisare. Wakyaaka sahwai yuyagaa' yuyagaa' gamînne yaya sa' munya ke'banna nemî makîlyâ'nei nawî'nya naangelyîra. Naanga nebulyasî.

26 Nabaai kayaa'nanya sarevî Gotiyai sahwaraavî kayaa'nanya kaavîlyaburî yî'divalamwaaihîna. Sara kya' wagîla wîvwa'nya'nera kayaa'nanyabwina dîka widevwi yadîvisarera. Sare' dare'nesî. Yî kumîre a'mwe samîlika a'mweraavîrebwina marasî'na yeva pîmîlikajî kwaiyagaala didîvisamîlike.

27 Nabaai sabaabî' kumîre a'mwe kwara a'mwengî ya'nebwi yagalya'ma'na yadîvî' kumîre munya sî' kumîre pwaraavîna dîka naange' widada kwala sara kwala pwarajî gevwi kayaa'nanyabwina wagîla kînînnaka sa pwarajî yadîvisare. Nabaai kumî saraavî girîkita'nanyabwina Gotiyai wîrîvîkîrya'ne daanga kayaa'nanya maa'dîvisara.

28 Sareraavî Gotiyai kayaa'nanya kaavîlyaburî yî'divalamwaaihîna. Kunnya sîmunyaburî

Gotiyarina “Nayaa yawiralimwagaana!” myawiri yadiv+tabaaib+! Gotiyai “Sahwara simunya pinabisa! maapika!” dada yidivalamwaaihina. Sara kya! a'mwe sara mya'ne yuya kayaa'nanya dala pininna pininna yadivisangi.

²⁹ Yi dara yadivisangi. Kum+ yuya kayaa'nanya sa, yuya girikita'nanya sa, yuya tiganaarya sa, yuya wana kayaa'nanaanga sa yadivisare. Gily+vikirav+nakeraavina munyi! kayaa'na wiadere. A'mweraavi tamakina, mayagaala yaasiwa! damarina, kwaasiya dinyina, pwaraavina kayaa'na yawi'na. Yuya sasare kayaa'nanya sa kuminyi yunebanna warikengi. Yi bulayagaala dadivisara,

³⁰ “A'mwe pwaraavire yaya kayaaka yigalaana!” dina, ku'maayaba widadivisara, Gotiyarina similika wimwaidera, yagaabiraizika widadivisara, “Ni mi pwarabitainyi mi!” yawi'divisara, kuminne yaya! munya ke'banna makinyina yadivisara, kayaa'nanya mudika sabwi wakina yadivisara, kuvini maangeyuraavire yagaala sangi galazekivaina yadivisara,

³¹ simunya maayara, kunnya yune naanga nebulyava'nanyangi nayaa mamidinyadivisara, kunnya avaaitawanakeraavi nayaa myadivisara, a'mwe pwaraavina kale mwiaderera.

³² Sasarera Gotiyare yagaalya! dakin+ke! nayaa yawi'divisare. Dara din+! “A'mwe sasare sabwi yadivisara tivikisa'na yuna naanga baibika! Daanga maapika!” Sara yawi'divi+ kiri! kayaa'nanya sabwi sara yadivita gavenna

mí!. Aawa. A'mwe kayaa'nanya sasara yadivita kwaraavi “Tewaanna yivaniga!. Kuna sana jila!” widadivisare.

2

Gotiyai a'mwe yuyaraavi yida'maraangebwina yawibwarade'nesi.

¹ A'mweigi, sasare savidaasi kayaa'nanya sasarebaaibi' yivaniginyaigi a'mwe pwaraavi nyawibwa'dika! Pwaraavi jida'dinyaigi Gotiyai gyawibwaradehaa' be yagaala duthatheiginaka! Aawa. Sare' dare'nesi. Gimi pwaraavi jida'dinyagaa' gimi kwaiginyine'na jida'ninneiginyi. Sare' dare'nesi. Gimi saigi jida'dinyaigi avaala sasare sabwi yadinyaiginyine'nanyi.

² Nemi yuyaina yawi'manigo. A'mwe sara yuya kayaa'nanya sara yipija sabwina Gotiyai daanga wijaavina yadevwina Gotiyai nebulyaburina sara yawibwa'devulyi.

³ A'mweigi, a'mwe sara sasarebwi yadivisaraavi jidata yivaniginya gimi kwaigi avaala sara yivaniginyaigi kunya gara yawi'mwaa! Gotiyai yawibwata savi yiniga wi'na wavila'na yija' likaanya yiniga wina yinneigi daa!

⁴ Gotiyai yange'na tewaanna bwiwanna gyada saaminyagaa' gyemwali'maa'da tivikisa'na yime'nyab'i' gizaavadei mí!. Sasara gyade'na “Yaasiwakengira,” jawi'manigi! Gotiyai “Simunya mudikebwi jawiramaaka!” yawi'manike' myawirijivanigi! Yi sarevidaasi tewaanya nawi'nyabwi gyivanike'nanyi.

5 Gimire simunya' gimire kayaa'nanyanna kaanya tihiremwaaina yagina gimimyaw+ramaarivaniginnyavina Yirika Pirikina sasareiginnyine'na girivikirya'ne marayingakingila yivaniginnyaiginyi. Yirika sagaa' Gotiyare sinna tike' ku'maayaba yima'naabathe', yida'maraangebawina yawibwarade savi daanga kayaa'nanya sasi piniji dimaa'dengi.

6 Gotiyai a'mwe gazarizar gamire yade sabwina wirivikiradelyi.

7 Piri' daresi. Pwara Gotiyai kuminyina byaanna diraginyasi kumire yaya makilade'nesi gaala kayaaka minya'ne sabulyi sa wijaaya'ne bi'divi' tewaanya saburi diraginna kuna mwaalina yadivita saraavi gaala yuyagaa' yuyagaa' mwaalya'ne sabwi wirivikiradelyi.

8 Piri' daresi. Pwara yune kuminyine'na yawi'divi' nebulyabwi galazekivaina yadivi' yida'maraanga myabwinanya savi midimanigata saraavina Gotiyari sinna tike' widavadesi daanga kayaa'nanya sabulyi wirivikiradelyi.

9 Yi a'mwe kayaa'nanya' yadivita yuya saraavire kuryaraavi taanginaangebulyi daanga naangebulyi dathiwaaaladevulyi. Sare' Juyaraavidaasi yi kumi Anga Pimaginya (Girikiya) pwara kwaraaviji dathiwaaaladevulyi.

10 Yi a'mwe gazarazara nawinyabwina yadivita saraavina Gotiyai byaanna diraginyasi yaya makilyasi munyi' kwaamu' kave warina yadevulyi wijaavadelyi. Yi Juyaraavidaasi Anga Pimaginyaraavina yina.

11 Sare' dare'nesi. Gotiyai kunya dara yawi'dei mi' "A'mwe Juyari nayaa maryawibwarima! A'mwe Anga Pimaginyari kayaa'na maryawibwarima!" Aawa. Sara majai a'mwe sara yadivita sabwina avaina maryawibwa'delyi.

12 Yi sare' da'dare'nesi. A'mwe yuya sara Ne Mozizare Kiwinya' kunera pivakaaviyara kayaa'nanya wagi la sabura yadivi' yi sahwaravina Kiwinya sa' Gotiyai myawiri yada kyawibwaroji sahwaravini yiwipi'dere. Nabaai a'mwe yuya sara Kiwinya sa' kininnakera Juyara kayaa'nanya wagi la sabura yadivi' yi sahwaravina Kiwinya sa' yawi'na yada saburina maryawibwaradere.

13 Sare' dare'nesi. A'mwe sara Kiwinya sabwi kadika yaasiwa' wi'nadivisara Gotiyarina yida'maraangera Gotiyarera yima'nadivi' mi'. Aawa. A'mwera yune Kiwinyabwi mididizi kwaji a'mwe dazaraavina Gotiyai kudathikere "A'mwe yida'maraangelyi. Nimirelyi." Kiri' sarera mamwaalyigasare.

14 Nabaai sare' dare'nesi. Ajimya yuyangiya pwara Kiwinya sa' maayara kunya simunya sabwi mididivi' Kiwinya pimaginya sa' dinike' midinapijiyagaa' yi Kiwinya sa' maayara sara yadivisa'na kumire simunyai gami sai kumire Kiwinyabulyi.

15 Sahwara kumire mwaalyabwina dara wijiwaa inadesi. Kumire simunyavi Gotiyai Kiwinya' dinike'ne yidavakengi simunyavi wakakengi. Yi kumire simunyai tewaanyai wivadaih'rakya' jalikurakaderera. Yi pigaa'

kumîre yawîsa kumîre yadîvîta sabwîna “Kayaa'na yîwaa,” jîda'nadengi. Pîgaa' kumîre yawîsa kumîre yadîvîta sabwîna “Tewaanya yîwaa,” wîdathengi.

¹⁶ Gotîyai dîvi yîrîka pîrîki yawîbwarya'nerî Kîraazîtiyai Jîzaazarî kumwaihøjî sasarebaaibî' sahwai yuya lîka yulya'de sabura a'mwera sara yawî'dîvîsanna maryawîbwaradelyî. Nîmî yagaala tewaanya' dadînya' yagaala sa' kînînnakevînyî.

Juyaraavînajî kumîre Kîwînyavînajî dînîke'nesî.

¹⁷ Nabaai gîmî, “Juyai,” wo'nîkeigî daaka! Gotîyare Kîwînya sabwî kînînnakeigî Gotîyarîna dîragînna daa'dînyaigî daaka! Saigînyîna yaya' munyaba ke'banna makidî “Nemî Gotîyareinera,” dadînyaigî daaka!

¹⁸ Gotîyare Kîwînya saburîdaa'nyî gîzîwaakesa'na yawîrangadînya'na Gotîyare sîmunya' sîdu'nakeigî, nabaai yîda'nanya sabwîna pîburaavî wavîla'devwîna gîma'nadeigî daaka!

¹⁹ Gîmî Juyagî dîragînna dara yawî'dînyî “Sîmunya sabwî tîvi'na maa'mwa. Gotîyarî myawîryaraavî tîbînyaraavî tuta tewaanyarî' wî'na yîbwarîdaakwîdeinyî. A'mwe jîhînyavî mwaihasaraavîna nîmî kumîre dî'baakeinyî.

²⁰ Gotîyarîna a'mwe sîmunya maa'yaraavî yîwîryamaryadînyainyî. Nîmî Kîwînyaburîne kaimîraaya maalikêbisaraavîre wîjîwaakadînyainyî. Gotîyare Kîwînya saburî aaya kaavîla kunya yawîta

sasi yi nebulya'nanyasi kininnakeinyi mwaaihe'ne'nanyira.” Sara dadinyaigi daaka!

21 Sasarevīdaa'nyī sasareigi a'mwe pwaraavi wijiwaakadinyaigi gimi saiginyi yijiwaakidinyaigi midaaka! “A'mwe sara kuka nyipika!” dadinyaigi gimi kwaigi kuka myadinyaigi daa!

22 “A'mwera a'mwengi ata nalimwabithika!” dadinyaigi nabaai gimi kwaigi ata malimwagyadinyaigi daa! Gimi gotiya kwaasiyaraavina a'mwa'mweraavina similika wimwaaihinyaigi gimi saigi a'mwa'mwa-angengi gilyivita kuka myijivangi? Sare'na girikita'nanya kininnakeigi midaaka!

23 Ginnya yaya' munyaba ke'banna makinadi yilaaya'na “Nimi Gotiyare Kiwinyabwi kininnakeinyira,” divaniginyaigi Kiwinya sabwi sekivalapari'ma'maniginya sasare saburi Gotiyarine yaya' kwaakeba bamakwalaawia myijivangi?

24 Sare' dare'nesi. Sarimi sara yivanigasa'na Gotiyare bukuya' dara dinikabaabiki “Sarinnnyaburina ajimya yuyangiyara Gotiyarine yayavi yagaabiraizika yivaniga!”

25 Sare' dare'nesi. Gimi Juyaiigi Kiwinyaburi mididizaigi “Gotiyarelyira,” yibwaridaakwa'ne' gimire kilaakeji' gurya daya sabwi nawi'nyabulyi. Kir'i' gimi Kiwinyabwi sekivalapari'ma'dizaigi gimire kilaakeji' gurya madaya yinikeji'bita saji' yima'nadezikira.

26 Yi sarevīdaa'nyī a'mwe pwari kilaakeji' gurya madaya yipijai, sai Kiwinya tewaanya

sabura midinajai yi Gotiyai “Sahwai kilaakeji' gurya da'nikeri w+mwaaihiwa!” dathei mi-daaka!

²⁷ Gimi Kiwinyavine pikarya' kininnakeiginyi. Nabaai giminyi kilaakeji' gurya githavesaiginyi. Sare kir+v+ Kiwinyabwi pari'ma'dinyaiginyi. Yi sav+daasi a'mwe pwar+ kilaakeji' gurya madaya yipija' gami sai Kiwinya sa' nayaa pada'galam+dinajai giminyi jidata gyatheiginyira.

²⁸ Sare' dare'nesi. A'mwe pwai Yita Juya savaakidaasai kilaakeji'na ku'maayaba Juya mwaaide sai Juya nebulai mi'. Yi ku'maayaba kilaaka gurya daya yadivita sai Juya nebulai mi'.

²⁹ Aawa. A'mwei simunyavina kima'nyawi Juya mwaalajai, sai Juya nebulya'nanyalyi. Yi nabaai kilaaka gurya daya sabwi simunyavinebulyi. Gotiyai pware simunya' wanganaka “Nimirelyi,” yawi'dei kilaakevina mi'. Sa' yune pikarya yida'nika saburina mi'. Sa' Gotiyare Kuryar+nanyira. A'mwei sara yojiyar+ a'mwera yilaaya mwi yipi'de kir+ sar+ Gotiyai yilaaya wiadelyira.

3

*Gotiyai nebulyabwi diraginna
limwadevur+nesi.*

¹ Sarev+daasi Juyara a'mwe pwaraavi gare-bur+daasi wav+la'man+gava? Kilaaka gurya daya sangi nawi'nya beri' yima'nadengaka?

² Akai! Nawinya dala pininna pininnanya warikengi. Aaya piri'nanya' daresi. Juyara kumi

sara maremwaalya'ne Gotiyai gamire yagaalya wiyayaakengi.

³ Sare' gatha'darevinaka? Juya pwara malimwagyara yagaala dangi mamidinnye'. Sasare'na kumire kayaa'nanya dazabwi Gotiyare nebulya'nanya' dathiwagathevwi daaka! Gotiyai nebulya'nanya' diraginna kuna malimwagi yadei daaka!

⁴ Arikewinyi. A'mwe gazaizai kwaasi dazai kiri' Gotiyai nebulya'nanyalyi. Sabaai' gaminyina Gotiyare bukuya' dara dini' "Gimi wida'giziyagaa' 'Yida'maraangelyi,' A'mwe yuya sara yawip'de'nanyi. Gimire yawibwasa'negaa' Yiniga davila'deiginyi."

⁵ Nemire kayaa'nanya sabwi Gotiyare nawi'nya yida'maraanga saburi' ku'maayaba marima'naabazabwine'na beri' gara daaziwona! Nimi a'mweinaavire kunya nemire saburina mididi' dara dideinyi' daaka! Sare'na Gotiyai nerivikiryane'nei nemire kayaa'nanya sabwina sinna tika widasa'ne daanga be'na nejaavadelaka? Sahwai yida'maraangei mika!

⁶ Sasarebwi arikewinyi. Gotiyai yida'maraangebwi mya yaji kwaji Kwaaka davakiyaraavi sasara myai gara yawirannelaka!

⁷ Sare' dare'nesi. Pwara dara dina "Nimire kwaasi yagaala sa' Gotiyare yagaala nebulya'nanya' ku'maayaba marima'naabathesi. Yi daza' sara yoji gaminne yaya' munyaba makiladesi. Sare'na ga'dareburi nyidivani'? 'Gimi waginakeiginira.' Sara jidavaka niminyi' daanga nyijaavanike' be'neka?"

⁸ Sara dipîja' sarevîdaa'nyî kwaasi yawîta dara dipî'de'nanyî “Yarala, nemî kayaa'nanya sabwi yaana! Yî savî tewaanya sabwi yîma'nade'na kayaa'nanya sara yaana!” Nabaai sasare sabwi nawî'nya' daa! A'mwera pwara nemînyîna biraiyagaala kwaasi dara nedîvanîga' “Yagaala Kîraazîtiyareraavîre' yî sasaresî.” Sasareraavî Gotiyai daanga wîjaavadelyî. Nabaai tivîkîta sa' yîdasasî.

“Yuyagaa' a'mwe aane pwai kwai yîda'maraangei mî!,” dînikesî.

⁹ Yî gatha'darevînaka! Nemî Juyaina a'mwe pwaraavî wavîlavanaughneina dîngaka! Aawa nebulyasi. Sare' dare'nesî. Nemî jîdasa'na tivî'na dîwo “Yî yuyaina wagîlyavî kwaakewî mwaai-hoinera Juyainajî Anga Pimagînya (Gîrikîya) kwarajî.”

¹⁰ Sabaai'î' dara dînikesî. Gotiyaryaba yîda'maraanga aane pwai kwai mî'. Arîkewînyî. Aane pwai kwai mamwaalyî'.

¹¹ A'mwe pwai sîmunya wîwarîkei mî'. Gotiyarîna pwai birîbîrya yîvanîkei mî'.

¹² Yî yuyara Gotiyarî yagalya'ma'mwaasare. Yuyara yîrakureva waryaanyara yîma'nîwaasare.

Nawî'nyabwi yade aane pwai mî'. Sasarei aane pwai kwai mamwaalyî'.

¹³ Taalîsavîdaa'nyî gîlebutîrînya'bi' newînvînika wîdadîvîsare. Taalîsasi kwaasi yagaala wîdadîvîsare. Naawînaanyare kwaamînya' a'mweraavî tamakadevaai'î'

Yagaala nabinabinya kayaaka yigalya'ne
widadivisare.

14 A'mweraavi kayaaka diraginna yigalya'ne
Yagaala kayaa'nanyanna paasiyagaala
widadivisare.

15 Yihukaannakera a'mwe tamyana'nera
Yarai kaanyave'na yamaryadivisare.

16 Kayaaka yigalakyana'nera wina yadivi'
Taanginya kwalaalya wijaayana'nera wodivisare.

17 Kwaamu'nanyaburine tusa'
yawiramaa'divitara mi'.

Pwaraji avaaizimunyabwi ye'mwannamwaaidivitara
mi'.

18 "Gotiyai Naangelyira," myawiri yadivi'
Kumire tinnyaraavi Gotiyarine likebwi
mwarika.

Gotiyare bukuyavi sara dinikengi.

19 Nabaai sara dinikenna nemi yawi'mwo.
Yuya Kiwinya dinike nemi Juyaina saburi
dalaangewi wila'nata yigoina sara ya'ne
dinikengi. Sare' kir'i Juyainavina dazabwi
yihithiwebwi yiwetawakya warikesi.
Sarevidaasi Gotiyai yawibwata'negaa'
nemirebwina "Jyaraji maanga bipaina
yipika! Nabaai a'mwe yuyawinyara niminyina
yiwetawakya sabwi kininnakera mwaaibika!"
daka Kiwinya kininnakeinaavi dalaangewi
nemarulawakakeine.

20 Sare'na drevinyi. Gotiyare
yawibwata'nebwina Kiwinya sabwi
midinyavina "A'mwe yidamaraangeiginyi.
Nimireiginyi," Gotiyai kilaa'naka aane pwar
kwaridatthe' mi'. Aawa. Sare' dare'nanyi.

Kiwinya sabwi nemire wagila saburi yune'na neyibwaridaakuvanikesi sahirina.

A'mwei Kiraazitiyari limwagazai yida'maraangei yima'nade'nesi.

²¹ Nabaai dahaa' Gotiyai a'mweraavi gamire yida'maraanga sabwi gaminyi yida'maraangeraavi wimwaaihya'nebwi mi'na neyibwaridaakwakebulyi. Sa' kiwinyabura midinya'nevadaa'nyi mima'nyakesi. Aawa. Sa' pirivi yima'nakesi. Kiri' pikarya Kiwinyasi Wi'nawijiwakyaasaraavire dinikesi nawi'nya yida'maraanga dazabwina jalikurakinikesi.

²² Yi Jizaazai Kiraazitiyari limwabizaraavina Gotiyai “Yida'maraangeraavi nimireraavi wimwaaihma!” dathelyi. Yi limwabiza yuyaraavinesi. Sare' padaihasamaasabwi dare'nesi. A'mwe Juyarebwi nabinyabwi mi'. Anga naanga pimagina pwai kwarebwi nabinyabwi mi'.

²³ Sare' dare'nesi. Yuya a'mwera Juyaraji ajimya yuyangiyaraji wagilya'nebwi yadivisare. Gotiyai byaanna diraginyasiyaryaba menyaba mwaihasare.

²⁴ Sasareraavi Gotiyai yange'na tewaanna wigaimwada Kiraazitiyai Jizaazari kamaryasaaba' sahwai ayahi mubya yamaarya'nei sara kya' Gotiyai “A'mwe yida'maraangeihilyira. Nimireihilyira,” widina. Sa'na sahwara mamubyadivisare. Sa'na Kiraazitiyari sihumalesi.

²⁵ Sinnawi Gotiyai Kiraazitiyari dahilakakei balaka gamire tawe' a'mweraavire wagila sa'

mubya'ne' walaabakesi. Gotiyari a'mweraavire wagilyabwina sinna tika wida'devulyi. Kiraazitiyari limwabizaraavina sinna tika sabwi mubamarasi'nya'nei balakelyi. Yi nabaai sasare saburi Gotiyai "Nimi yida'maraangeinyi yida'na yadinyainyi," neyibwaridaakwakebulyi. Sare' darevinyi. Kigaa' Gotiyai kwaamu' kave yemwaaida a'mweraavire kayaa'nanyanna yeta sabwina wanganakina.

²⁶ Kiri' " 'Gotiyai yida'maraangei mika!' nadipidika!" daka dathahaasagaa' Gotiyai "Nimi yida'maraangeinyi yida'na yadinyainyi," daka sara neyibwaridaakwia'nei Kiraazitiyari maryasaabakelyi. Sasare saburi Gotiyai gami sai yida'maraangerina neyibwaridaakwada yi a'mwe yuyara, Jizaazari limwagazarina "A'mwe yida'maraangelyi. Nimorelyira," dadelyi.

²⁷ Sarevidaasi Gotiyai "Yida'maraangeihilyi," nedake'na yi tusa' a'mweraavine yaya' makilya'nebwi gava warika! Yi wana aawaawa. Tuta sari' kaanya mena tihinikesi. Tuta dazariki beri' daharihinar'i? Gotiyare Kiwinyabwi midinya savi dingaka? Aawa, savina mi'. Aawa. Kiraazitiyari limwanga saburi sahir'i tuta sariki galalimwamani'.

²⁸ Sare' dare'nesi. Nemi diraginna dara dadaanyi "Gotiyai a'mwei Kiraazitiyari limwagazari divanikelyi 'A'mwe sai yida'maraangelyi. Nimorelyira.' " A'mwe Kiwinyaburina yaamiji yune midinajarina Gotiyai sara majadelyi.

²⁹ A'mweraavine yaya mamakilya'ne' pibwi darika? Dare' jawirila! Gotiyai sai

Gotiyai Juyaraav+inannei daaka! Ajimya yuyangiyarajiyaraav+ine Gotiyai midaaka! Yayo! Gotiyai sai ajimya yuyangiya pwara kwaraav+jinelyira.

³⁰ Gotiyai gave pwaina naangelyi. Sarevi Juyara kilaakeji' gurya da'div+isara Kiraazitiyar+ limwab+zaraav+ina "Yida'maraangerera," dada nabaai ajimya yuyangiyara kilaakeji' gurya madayad+iv+isara Kiraazitiyar+ limwab+zaraav+naji avaa+ina divan+kelyi.

³¹ Sarev+daasi limwanga dazavi yida'maraangeina yima'nadaanya'na Kiwinya sabwi dathath+vaimanigona? Arikew+inyira. Aawa. Kiw+inyabwi nebulya'na yida'na mar+daakwia yivan+igo.

4

Eviraami Gotiyari limwagyaakeri Gotiyai "Yida'maraangeiginyira," wijaake'nesi.

¹ Sarev+daa'ny+ kilaa'naka Juyainaav+ire Ne sinnaw+inyai Eviraam+mi "Yida'maraangeiginyi. Nim+reiginyi," wijaakebwina gara daaz+wona?

² Sare' dare'nesi. Ne Eviraami tewaanya yaakenna Gotiyai "Yida'maraangeiginyira," dazi kwaji Eviraami gannya yaya' munyaba kamak+ladi+ka! Sare' mi+ka! Aawa. Yi Gotiyar+ina aawa.

³ Sare' Gotiyare bukuya' gara din+kavaka? Sa' dara din+i' "Eviraami Gotiyari w+inalimwanna kya' yi Gotiyai gam+iny+na yaw+rakelyi 'Sare'na sahwai yida'maraangeri w+mwaaih+wa.' "

⁴ Nemi yawi'daany+ "A'mwei pware waw+inya yada nigwia maa'de tiv+ikita sa'na nemi

‘Sihumalesira,’ yawi'daa mi'. Aawa. ‘Sa' wawinya yadivisabanna wijaavadiviki,’ yawi'daanyi.”

⁵ Yi nabaai a'mwei Gotiyai yilaaya wia'nei yida'maraangei yima'nya'nei kiwinyaburina wawinya mi yajai sai, gami Gotiyari yawiralimwanna “Kiwinyaburina yuna navikerina Gotiyai ‘Yida'maraangeiginyi gimwaaihima!’ dannelyi.” Sahwai sara yawiralimwagaza'na Gotiyai yawi'delyi “Yawiralimwamwake'na sahwai yida'maraangeri wimwaaihiwana.” (Sare' sihumalesira.)

⁶ Nabaai Ne Deviti kwalyi a'mwei wawinya yakenna myawiryarina Gotiyai “A'mwe yida'maraangeri wimwaaihiwa,” yawi'derina “A'mwe sai yilaaya yada tewaanaanga yinikelyira,” jaakabaabisasi.

⁷ Dara dini'

“A'mwe datha'darera yilaaya yivanigasare.
‘Gotiyai kumire yiwetawakya marasi'nakere.
Kumire wagiylang duimwagasi'na yakere.’

⁸ Naangei ‘Wagiylabwi kininnakelyi,’ diraginna myawiryajai

Yi sare'na a'mwe dazai yilaaya yada tewaanaanga yinikelyi.”

Sara dinikesi.

⁹ Sarevidaasi yilaaya sasarebwi a'mwe kilaaka gurya da'nadivita gaveraavine' daaka! Nabaai kilaaka gurya madayinika sara kwaraavine' midaaka! Sare' dare'nesi. Nemi dara dadaanyi “Eviraami limwagaryaake'na Gotiyai jaakelyi

‘Yawîralîmwamwake'na yîda'maraangerî wîmwaaihîwana.’ ”

10 Gotiyai sara jaakegaa' Evîraamî ga'dara mwalyaakelaka? Kîlaakejî' gurya mena da'nîkerî dîngaka? Kîlaakejî' gurya madayarî dîngaka? Yî kîlaakejî' gurya da'nîkerî mî'. Aawa. Kîlaakejî' gurya madayarînyîra.

11 Kîlaakejî' gurya madayavî Evîraamî Gotiyarî yawîralîmwagake'na “Yîda'maraangerî wîmwaaihîwa,” jaakevîne dakya'ne', yî dîvidaa'nyî a'mweraavî wîjîwaainya'ne' sahwai kîlaaka gurya daya'nebwi maryaake'nanyî. Yî sarevîdaa'nyî a'mwe yuyara, lîmwabîzara kîlaaka gurya mada'nyaraavîne aaya mudî'nanyai aatalyî. Sahwara Evîraamî yaakabaabi' Gotiyarî lîmwabîzara Gotiyai “Yîda'maraangeihîrî yîhîmwaaihîma!” wîdatherera.

12 Nabaai a'mwe kîlaaka gurya da'nadîvîsaraavî pwaraavî kwîyakwalaangelyî. Yî kumî kîlaaka gurya yaasîwa'na da'nadîvîtaraavîna mî'. Aawa. Gurya da'nîkera Evîraamîmîre sîvikwajîkevî mîdîdîvî' yî neyakwalaanga sahwai gurya madayavî Gotiyarî lîmwagyaakabaabi' yî sahwara dîragîna lîmwamanîgasaraavînanyî.

13 Sare' dare'nesî. Kîwînyaburîna mî'. Gotiyai yune naanga nebulya'na Evîraamîmîjî gamîre yîsiwîaraavîjî dara wîdîna “Kwaaka yuyava' yîhîzaavîdeinyî.” Yune naanga nebulya'na wîja' kîwînyabwî mîdînyavîna mî'. Aawa. Gotiyarî yawîralîmwanna yada Gotiyai “A'mwe yîda'maraangelyî. Nîmîrelyî,” dake'na yune

naanga nebulya'na wijaake'nanyi.

14 Yi sare' dare'nesi. Kiwinyabwi mididivisara dazahwarana yuya sa Gotiyai yune naanga nebulya wija maapiji kwaji limwange'ne' yaasiwa' warina yadesi. Nabaai yune naanga nebulya'nanya daza' kayaaka kyigaladika!

15 Sare' dare'nesi. Gotiyare Kiwinya' galazekivaibizaraavina Gotiyari sinna tike' wida'da daanga wijaaya'ne' Kiwinyasi. Nabaai kiwinya pini maaya savi yi nabaai kiwinya galazekivalyabwi mwarika.

16 Sarevidaa'nyi a'mwera Gotiyari yawiralimwangebwi yune naanga nebulya'na widadelyi. Gotiyai "Yange'na gaimwanna yima!" daka Eviraamimi gyakwalaanga yuyaraavina sithumale' wijaaya'ne'na yune naanga nebulya'na wija' diraginna wa'de'nanyi. Sahwara limwabizara maapi'dere. Daza' Eviraamimire yisiwira Kiwinyabwi kininnaka gaveraavine'na mi'. Aawa. Eviraami sara yaakabaabi' yuyara limwabiza'na Eviraamimirera yima'nigata kumi sara kwaraji maapi'dere. Eviraami sai aaya mudi'nanyai limwagaazaina yuyainaavi aatalyi.

17 Gotiyare bukuya' dinikabaabisasi. Giminyi anga naanga pimaginiya kwalaalyangina kwiyakwalaanga'neiginyi githakiwa. Sare' Gotiyai dara yawirakelyi "Limwabizaraavine kwiyakwalaangelyira." Gotiya sari Eviraami yawiralimwagakelyi. Diraginya sahwai a'mwe bainikeraavi gaala sabwi wijaavadelyi. Nabaai sahwai diviya'nengina dahaa' tivi'na yima'niwakabaabisangina diraginna dadelyi.

Yi sasareri Eviraami yawirali mwagakelyi.

¹⁸ Eviraami Gotiyari wi'naka sare' a'mwe gazarazara myemwaalyadapi kir'i' sahwai yemwaaida yawirali mwagakev'idaa'nyi a'mwe anga naanga pimagi'nya kwalaalyangiyaraavire kw'yakwalaangei yi'ma'nyi'na. Yi sarevi Gotiyai silingaaminyangina mena dakesi. Sabi' gimire jakwarava kumi sara yi'ma'nipi'derera. Sara dinikevina sara yi'ma'nyi'na yakesi.

¹⁹ Eviraami gamire kwarama waani aadiretiya aya kigaa'na gamire kilaakeji' bwaranya yawakinya'ne buwika'nikeji' yawi'na. Yi Seraavire kilaakaji' kaimiraaya mamaari yanneji' yawi'na yaka kir'i' limwanga sabwina makwaasa myakelyi.

²⁰ Limwangebwi yagalya'mavakei mika. Sarevi Gotiyai yune naanga nebulya'na wija' sahirina yawiraka simunya pir'waai yawirakai mi'. Aawa. Diraginna limwagakelyi. Sarevi diragi'nya yivaimwannyai mwaalaka "Gotiyai byaannakelyi," dakelyi.

²¹ Yi dara diraginna mena yawirakelyi "Gotiyai yune naanga nebulya'na nyidiwake' yiniga yannelyi. (Sare'na kaimiraayari yawakina'muji kwalaalyaraavire kw'yakwalaangeinyi yi'ma'nideinyi.)"

²² Nabaai diraginna limwagakev'idaasi Gotiyai dakelyi "Yida'maraangei nimireri wimwaaihiwa."

²³ Yagaala daza' "Yida'maraangei nimireri wimwaaihiwa," gami gaverine'na yida'nika'na mi'.

²⁴ Aawa. Gami kwarinaji nemi kwainaavinaji

yîda'nîke'nanyî. Nemi saina Gotiyai Jizaazarî nemîre Naangerî mena baryarî ayahi yîdîkaavakerî limwagaazainaavîna Gotiyai dannelyîra “Yîda'maraangeraavî nîmîreraavî wîmwaaîhîwa.”

²⁵ Jizaazai sahwai nemîre wagîla sa marasî'nya'nerî balya'nerî maryasaabakei bwalabalakelyî. Yaka Gotiyai nemînyî “Yîda'maraangeîhi nîmîreîhîlyîra,” neja'nerî ayahi yîdîkaavakelyî.

5

Kwaamu'nanya'nesî yîlaaya'nesî sawaarînesî.

¹ Kîraazîtiyarî mena limwagovî Gotiyai nemînyîna “Yîda'maraangeîhîrî nîmîreîhîrî yîhîmwaaîhîwa,” nedakevîdaa'nyî Gotiyare kwaamu'nanyavî avaaizîmunya Gotiyalyî ye'mwannamwaaîho. Yî nemîre Naangei Jizaazai Kîraazîtiyai nayaa yakevî avaaizîmunya Gotiyarîjî neye'mwamanî'.

² Kîraazîtiyarî limwagovî sahwai yange'na gaimwanga sîhumalevî nemî daako savî gave pwainanyai nemîre tusa' basamakulakelyî. Nabaai Gotiyare byaanna dîragînyavî nayaa pada'galaye'mwannamwaaîla yaade'na yîlaaya yadaa Gotiyarîna dîragînna yemwaaîmanîgo. Sarevî nemînyî yîlaaya neyîgaimanî'.

³ Nabaai nemî yune savînanna yîlaaya myî yaanneinera. Aawa. Nemînyî taanga neyîma'nîvanîka sabwi kîbwinajî yaanne'na nemî yîlaaya yîna. Nemi yawî'manîgo.

Taanga maa'manigo daza neminyi diraginya yivaimwanga neyivanikengi.

⁴ Yi nabaai nemi diraginya dara mwalaaja' yi nabaai Gotiyai dara wanganannelyi "Yaamijiya saburi yiniga wi'nanyara midaaka!" Yi nabaai Gotiyai "Yaamijiya saburi yiniga wi'nanyarera," dina yaja' yi Gotiyaib+saina yima'nya'neina yemwaala yadaanyi.

⁵ Nabaai nemi yemwalaaja' yi nemire simunya savina wagi la nevwa'nadeina mi'. Kurya Tewaanyai, Gotiyai yanga nejaavadei dara neyibwaridaakuvani' "Gotiyai gamire kale nawi'nyabwi nemire simunyavi neyekuramwaaihivani'." Sare'na yemwalaaja simunya sa' wagi la nevwa'nade' mi'. Sara yima'nadesi.

⁶ Nemi tewaanya ya'neina diraginya maayaina kuna mwaaidori Gotiyai sara dahilakaka dazah+gaasagaa' nemi Gotiyari' bule'na wjavadaanyainaavina ayahi nemaarya'nei neminyineba Kiraazitiyai balakelyi.

⁷ Sare' dare'nesi. Pwai kwai a'mwe Kiwinya mididerineba baladei dingaka! Naangaangesi. Dare'nesi. A'mwe pwaina pwainanyai a'mwe nawi'nyarina pwaraavi yiniga wigaimwaderina sai simunya diraginna yoji padaihasamaarya'nei sahwarineba baladei dingaka?

⁸ Sare' kiri' Gotiyai gamire kale wia'nebwi neminyinebwina dara neyibwaridaakuvanikesi. Sahwara kayaa'nanyanna yadivisara kuna mwaaidapi yi Kiraazitiyai kuminyineba balakelyi.

⁹ Yi Kiraazitiyare tawe' dima'nakevi

Gotiyai neminyina “Yida'maraangera nimireraavi wimwaaihiwa,” dakevidaa'nyi yi diraginna nebulya'na yawi'manigo. Gotiyare sinna tike' yawibwata'neriki Kiraazitiyai nevadaihasamaarade'nanyi.

10 Sare' dare'nesi. Sinnawi nemi Gotiyari yikamaanga mwaaidori gamire Gawaalivaangei balakevi, yikamaanga sabwi aaya wo'dalasi'na yaka yi neminyi Gotiyalyi avaaizimunya' ye'mwagakya neya'. Avaaizimunya' ye'mwagakya neyakevidaa'nyi diraginna nebulya'na yawi'manigo. Kiraazitiyai gaalyai mwaalikevi Gotiyare sinna tikevina kuna nevadaihasamaaradelyi.

11 Nabaai yune sahiri'nanna mi'. Aawa. Nemire Naangei Jizaazai Kiraazitiyai neminyi Gotiyariji avaaizimunya mena neye'mwagaka sarevi dahaa' nemi a'mweraayaba Gotiyari yilaaya yivanigo.

Aataami balyabwi kyimavadaakwa' Kiraazitiyai gaalyabwi yimavadaakwake'nesi.

12 Sarevi nemi yawi'manigo. A'mwe pwai kayaa'nanyabwi yaaka sasare saburina Kwaakevakiyainaavire simunyavi kayaa'nanyabwi yima'nakesi. Nabaai kayaa'nanyabwi balyaburi makabakesi. Sabaai' a'mwe yuyara kayaa'nanya yadivisavi balyabwi a'mwe yuyaraavi maa'desi.

13 Sare' dare'nesi. Gotiyai Kiwinya' mujaayadi'nyiyagaa'na yi dazagaa' Kwaakevaki kayaa'nanyabwi waryaakesi. Kiri' Gotiyare

Kiwinya' maayavi, yi kumi kayaa'nanya yadivisanna Kiwinya' jida'da mi'.

14 Aawa. Sare' kir+i' balyabwi Aataamimiregaa'daa'nyi waraka Mozizaregaa'na kuna bwarakesi. Yi balyabwi a'mwe yuyaraavi galavila'nikesi. Yuyaraavi maremwaainikesi. Aataami Gotiyai diraginna wija' pari'mavakabaabisavi ne sinnawinya kutabanya mavari'may+ yaata sara kwaraaviji balyabwi galavila'na yaakere. Aataami sahwai a'mwe dazai d+vidaasi y+ma'naabyarina Kiraazitiyari'na ke'ba'nanya'bisalyi.

15 Kir+i' yi Aataamim+ yaaka yiwetata sasi yi Gotiyai gaimwanga yade sihumale sa' yange' Gotiyai "Yida'maraangeihi nimireih+i yihimwaaihiwa," nedadesi avainanyawaai mi'. Aawa nebulyasi. Sare' dare'nesi. A'mwe gave sare wagi'yavi yi a'mwe kwalaalyara baidiviki. Gotiyare yanga gaimwanga tewaanyasi sihumale' yanga wijaayasi balya saburi naanna wavilavikewaalyi. Yada a'mwe kwalaalyaraavi naangaanga y+ma'nigodesi. Gaimwanga yada sihumale' yanga wijaaya sa' a'mwe gave pwainanya Jizaazai Kiraazitiyai sahwarevi maa'manigo.

16 Nabaai a'mwe gave sare wagi'ya' yaake'bi' sihumale' wijaaya sa' avainanya' mi'. Aawa nebulyasi. Sare' dare'newaalyi. Piri' daresi. A'mwe dazai yiwetata piri'na yaakev+ yawibwasa'na Gotiyai jidata daki'na. Piri' daresi. A'mwera yiwetata kwalaalya yadaapiyangi Gotiyai gaimwanga yade sihumale'na marasi'nada "A'mwe

yida'maraangeihilyi," widiwani'.

17 Sare' dare'nesi. A'mwe gave sare yiwetasavi yi gave sarina balyabwi yima'naabaka gaai maremwaaida yi a'mwe yuyaraavi galavilawakivani'. Kiri' nemi diraginna nebulya'na yawi'manigo. Yanga gaimwanga tewaanya naangaangeviji sihumale' savi Gotiyai "Yida'maraangeihilyi," nedivanikeviji a'mwera maapijara gaala mwaaidivisavi a'mwe gave pwainanyai Jizaazai Kiraazitiyarina kingiya mwaabi'dere. Yi daza' balyaburi wavila'da yi naangaangesi.

18 Yi sarevidaasi yiwetata gave sa' yaakevi a'mwe yuyaraavi Gotiyai jidata dakina. Sarebaabi' yida'maraanga gave sa' yakevi a'mwe yuyaraavi Gotiyai "Yida'maraangeihi nimirihilyi," dakina yada gaala mwaaihasare.

19 Sare' dare'nesi. A'mwe gave sai yagaalya' galazekivalyaakevi a'mwe kwalaalyara kayaa'nanyaraavi wimwaaihake'nanyi. Sarebaabi' a'mwe pwai Gotiyari midinakevi a'mwe kwalaalyara yida'maraangeraavi wimwaaihade'nanyi.

20 A'mwera kumire kayaa'nanyanna "Yiwetata naangaanga naanna yadaanyaine. We!" dinyane'na Gotiyai Kiwinyabwi dakina. Sara dakina kyaa' kayaa'nanya naangaanga yima'nakevi yi Gotiyare yanga gaimwanga tewaanyabwi sasarengi naanna wavilavikebulyi.

21 Kayaa'nanyabwi balyaburi marima'naabada yi dazavi a'mweraavi maremwaaidevaabi' Gotiyare yanga

gaimwanga tewaanya sa' Gotiyai
 “Yida'maraangeihilyi,” yawisa'
 marima'naabada yi dazavi sa'
 maremwaalanneŝi. 'mire Naangei Jizaazai
 Kiraazitiyarî nemi gaalyabwi ma'daa yuyagaa'
 yuyagaa' mwalaade'na yanga gaimwanga sa'
 maremwaala'nesi. Sara ya'ne' yanga gaimwanga
 tewaanya sabwi sasarengi wavilavikebuli.

6

*Kayaa'nanyaburine diraginyavina baidaa
 Kiraazitiyarî gaala mwaaiho'nesi.*

¹ Sarevîdaa'nyi nemi be yagaala daathevaka?
 “ ‘Gotiyare yanga gaimwanga tewaanya'
 naangaanga yima'nana!’ dawaaji nemi
 kayaa'nanyabwi kuna yaade'nanyi,” daathe'
 daaka!

² Arîkewinyira! Nemi Kiraazitiyarî
 limwagana kayaa'nanya saburine diraginyavina
 baloina navika myawiryadaa pizi'gwa sareburî
 kuna gatha'dara mwalaadeinaavaka!

³ Dara myawiranganyadivitaihi daa!
 Kiraazitiyai Jizaazari bavitaaziya mena neyeta
 saina, sahwalyi mena ye'mwannayirakuro saina
 yi sasare sabwi yuyaina bavitaaziya ma'daa
 gamire balyabwi mena yirakuroinera.

⁴ Sarevîdaa'nyi bavitaaziyavi nemi
 gamiji ye'mwannabaidaa yi Kiraazitiyarîji
 ye'mwannayirakuralikirakya neya'. Nîmware
 byaanna diraginyasi kavi'nînyavi
 Kiraazitiyarî yidikaavakabaabi! “Gaala

mudikevî kaanya yamaryîpîka!” daka neye'mwannayîrakuraneyîdîkaavakeinera.

5 Sare' dare'nesî. Nemi gamîjî yîraku'daa gamî balakabaaibî' ye'mwannayîrakurabaloina yî nabaai gamînyî yîdîkaavakabaaibî' nebwina neyîdîkaavadeinera.

6 Sare' nemi dara yawî'manîgo. Gotiyai nemînyîna “Kumîre kîlaakejîkî kayaa'nanyabure dîragînya' kayaaka yîwawana!” kada' nemîre sîmunya aya yawaka sa' yîsavîri Jizaazarî tamesalyî ye'mwannabalakesî. Sarevî yî nemi kayaa'nanyabure wîdayadaanyaina ayahi mamwalaanne'nanyî. Kayaa'nanyaburîne dîragînya' ayahi manemaremwaalanne'nanyî.

7 Sare' dare'nesî. A'mwei mena balojîyai kayaa'nanyabwi mamuwî'ma'nyî yadelyî. (Kîraazîtiyarî lîmwagabalojîyarî kayaa'nanyabwi ayîna mamaremwaalyî yannelyî).

8 Yî nemi kayaa'nanyaburîna Kîraazîtiyalyî mena yîraku'na, baloina mwalaajaina dara yawîralîmwadaanyainera “Nemi gamî kwalyî gaala yîraku'na, mwalaadeine.”

9 Sare' nemi dara yawî'manîgo. Kîraazîtiyarî bainîkeraayawî mena yîdîkaavakei ayahi mabalyî yadelyî. Gamînyîna balya' dîragînya maayasi. Ayahi galavîlavadei mî'. Gamînyî maremwaaladei mî'.

10 Sare' dare'nesî. Sahwai balakevî nemîre kayaa'nanyabwine'na gave pîgaa' mena yune'na balakelyî. Yî balya dazavî gamî kayaa'nanyabure dîragînyavî kayaaka

yîgalakelyî. Nabaai gaala mwaalîkevi, Gotiyarîne yaya' munyaba makîlya'nei gaala mwaaidelyî.

¹¹ Sarebaaibi' sarîmî kwaihi sarîmînyîne'na nayaa dara jawîrila! “Kayaa'nanyabure diragînyavîna nemi bainîkeinera. Diragînya savî kwaakewî mula'naraanneine. Aawa. Kîraazîtiyai Jizaazari wîlamwaidaa Gotiyarîne yaya' munyaba makîlya'neina gaala mwalaadeine.”

¹² Sarevîdaa'nyî sarîmîre sîmunyavî kayaa'nanyabwi mîdînya'neihi kayaa'nanya sabwi sarîmîre kîlaakejî' baladezî' mamareyîhimwaaalanna! Kayaa'nanya sabwi nayîhimwagi'nadîka!

¹³ Nabaai sarîmîre kîlaaka yuyajîkiya sa kayaa'nanya saburîna wana kayaa'na ya'ne sangî kuna mujaavîpîna! Aawa. Sarîmîre kîlaaka yuyajîkiya sa yîda'maraanga saburîna wana nawî'nya ya'ne sangî duzaavînyîla! Yî mena bainîkeihi kuna mamwaalyeva ayîna gaala mwaaihasarabîsaihi Gotiyarîna sarîmînyî nayaa duzaavînyîla!

¹⁴ Sare' dare'nesî. Kayaa'nanyabwi sarîmîre naangebwi mwaranna! Ayahi mamareyîhimwaaalannera! Sare' dare'nesî. Dahaa' sarîmî Kîwînyaburî kwaakewî mamwaalyîga'. Aawa. Sarîmî Gotiyare yanga gaimwanga tewaanyaburî kwaakewî mwaaiha'.

Nemî yîda'maraangeburîne wîdayadaanyaina mwaaiho'nesî.

¹⁵ Sarevîdaa'nyî gara yaanneka? Nemî Kîwînyaburî kwaakewî mamwaalyîgo. Aawa.

Gotiyari yanga gaimwanga tewaanyaburi kwaakewi mwaaiho. Yi sare'na kayaa'nanyabwi yaadeina dingaka! Arikewinyi.

16 Sare' dara myawirijivanigava! Sariminyi a'mwe pware yagaalya' midinya'neihi yaasiwa'wawinya'neihi wijaavinapiji yi sahwari midibizaihi sahware yaasiwa'wawinyaihi dimwaalyideihilyi. Kayaa'nanya sabwi midibizaihi sahirivi balyabwi yuna naanga dimaaryideihilyi. Gotiyari midibizaihi sahirivi "Yida'maraangeigi nimireiginyi," wija' dimaaryideihilyi.

17 "Su! Su!" Gotiyari dare'na widaana! Sinnawi sarimi kayaa'nanyabure yaasiwa'wawinyaihi mwaalesaihilyi. Kayaa'nanyaburine diraginya' yihimaremwaalakeihilyi. Kiri' yagaala nebulya' yihiziwaakesa' sarinnya simunyavi wakadivisavi nayaa pada'galamididiviki.

18 Gotiyai kayaa'nanyaburine kalavuziwawinya sabwi yihyarasi'naka "Yida'maraanga sabure kalavuziwawinyavi widaayadivisaihi dimwaalyila!" yihithakeihilyi.

19 A'mweihire siduta yawita sabwi diraginya nayaa myasi. Sarimi Gotiyare yawita yarai myawiranganyaihi mi'. Sarevina a'mweinaavire kunya yawita sabwi mididi yaasiwa'wawinyaraavireburine ke'ba'nanya' yihithwesti. Sare' dare'nesi. Sinnawi sarimire kilaakejikiya sa kiwinya galazekivala yima'nya'neihi girikita'nanya saburaji kiwinya galazekivala saburaji saburine yaasiwa'wawinyajika wakesaihilyi. Yi

dahaa' sarimîre kilaakejikîya sa tewaanya
nawî'nyaanga yîma'nya'neihi Gotiyareihi,
yîda'maraangeburi'ne yaasi'wa'wawînyajîka
nayaa dakyîla!

20 Sare' dare'nesî. Kayaa'nanyabure
yaasi'wa'wawînyaihi mwaalesagaa'
yîda'maraangeburi'ne yaasi'wa'wawînyaihi
mamwaalyesaihi'lyî.

21 Sarevîdaa'nyî kayaa'na yesagaa' sarimî
yîsîlya'bi' beri' maaretavaka! Dahaa' yeta
sa' yawîreva wagîla yîhîvwa'nîvanîka! Sare'
dare'nesî. Dazabwi yune naanga balya'nebwina
marima'naabadevulyî.

22 Dahaa' kayaa'nanyabure kalavuzîkurîsavî
Gotiyai mena yîhyaramaakeihîlyî. Sara
yada gamî sare yaasi'wa'wawînyaihi'ri
mena yîhîmwaaihakeihîlyî. Yî sasareihi
tewaanya nawî'nya' yîsîlya'bi' dara dîmaaryide
“Tewaanya nawî'nyaanga yîma'nya'neihi
Gotiyareihi mwaaidîvîsasi. Yî dazabwi
yune yuyagaa' yuyagaa'ne gaalyabwina
marima'naabadevulyî.”

23 Sare' dare'nesî. Kayaa'nanya' gannya
yaasi'wa'wawînyaraavî kumîre wawînya'ne
tîvîkîta wîjaavadesî. Tîvîkîta sa' yune naanga
balya sahirî'na. Nabaai Gotiyare gaimwanga
tewaanya' yange' wîjaavîna neyadelyî. Sa' gaala
yuyagaa' yuyagaa' mwaalya'ne'na. Kîraazîtiyai
Jîzaazai nemîre Naangerî wîlamwaalajavî gaala
daza' nejaavade'nanyî.

Kwala maaryabwine ke'ba'nanyavînesî.

1 Nya'mweihî, a'mweinaavîre kîwînyabwî yawî'manîgasaihîrî yîhîthîvanîge. Sasareihî, dara jawîrîla! “A'mwe kwai gaala kuna mwaaidehaa' yî dazahîgaasagaa' gamî a'mweinaavîre kîwînyaburî kwaakewî mwaaidelyî.”

2 Sare' dare'nesî. A'mwe' kwala maa'nojî gannya a'mwei gaala kuna mwaaidozî yî kîwînya sabwî gamîre a'mwei kwarîjî galalîmwagathesî. Nabaai gamîre a'mwei balajai yî kîwînya sabwî a'mwerîjî ye'mwannalîmwagathe' gamînyî ayahî lîmwagathe' mî'.

3 Sarevîdaa'nyî a'mwei gaala kuna mwaaidozî a'mwe' a'mwe pwarî maa'naja' gamînyî wîdîpî'desî. Akai! Pwarî tîdaakumanîkesî. Nabaai a'mwei mena balaja' kîwînya sabwî gamînyî ayahî lîmwagathe' mî'. Yî savîdaasî a'mwe pwarî kwala maa'naja' yî gamînyî “Pwarî tîdaakumanîkesî,” wîdîpî'de' mî'.

4 Sarevî, nînnya nya'mweihî Kîraazîtiyareihî, sarîmî Kîraazîtiyare kîlaakejîsî mena ye'mwannayîrakure'. Yî sahirîvî balakegaa' sarîmîjî mena bale'. Yî sare'na Gotiyare Kîwînyabwî sarîmînyî ayahî yîhîlîmwagatheihî mî'. Yî sarîmî gaala mudîke' maareva A'mwe pwai Kîraazîtiyalyî kwala maa'nya'ne'bisaihi ye'mwannamwaalya'neihîlyî. Yî A'mwe dazai mena kabala' ayahî yîdîkaavakerînyî. Nemînyîna Gotiyai “Nîmînyîne yîsîlya yîrîpîka!” kada'

nawî'nyabulyiyaina yuna yîma'nya'neina mena ye'mwannamwaalo'nanyî.

⁵ Sare' dare'nesî. Sinnawî a'mweraavîre simunyaburî kuna mwaaïdori Kîwînyabwi nemîre kîlaakevî wabahîlaaka ya'ne kayaa'nanyajîkiya yawîta neyîdîkaava'. Sara neyadaasî nemî yîsîlyabî' kayaa'na yadaa mwaaloinera. Yî balyabure sasareina kayaa'nanyabulyiyaina yune naanga balya'neina yîma'nya'neina mwaalo'nanyî.

⁶ Sarevî nemî Kîraazîtiyalyî mena baidaa baryaina Kîwînyabwi nelîmwagarake' mena kyagalya'mavo Kîwînyabwi ayahi nelîmwagathe' mî'. Yî sarevîdaa'nyî dahaasagaal' kîwînya sabwi pîkarya yîda'nîka ayangî mîdînya'neburî myona Kurya Tewaanyarî gaalyaburîne yaasîwa'wawînya'neina mwaaihoinera.

Kîwînyabwinajî kayaa'nanyabwinajî sa'nesî.

⁷ Sarevîdaa'nyî be yagaala daathevaka? Dara daathe' daaka! “Kîwînyabwi gamî sabwi kayaa'nanyabulyîra.” Arîkewînyî. Aawa. Kîrî' kîwînyabwi nîmînyî kayaa'nanya' manyîbwarîdaakwa nyaja' “Nîmî yadînya' kayaa'nanyabulyî,” yawîrangadînyainyî mî'. Sare' dare'nesî. Kîwînya' dara dînî' “Gîmî a'mwe pwaraavîre gilyîvîsangî tîganaarya minnera!” Sara dînîka sa' mwaryaja' yî “Tîganaarya ya sabwi kayaa'nanyabulyî,” yawîrangamuneinyî mî'.

⁸ Nabaai kayaa'nanyabwi Kîwînyavîre tusarîki bî'desî. Sara yada yuya tîganaarya

pininna pininnanya sa nîmîre simunyavî nyîdikavemwaaiahadeinyî. Sare' dare'nesî. Kîwînyabwi mwaryajî kwajî kayaa'nanyabwi navîka warîna kyadî'.

⁹ Sinnawî maalikegaa' kîwînya “Sana minna!” dînikewî maayainyî mwaale dazagaa' navîka mwaalageinyî. Nabaai dîvidaasî Kîwînya' yawî'na yadînyainyî yî sare' kayaa'nanyabwi dîkaa'na kya' “Kayaa'nanya yîma!” dîragîna yawîrena

¹⁰ dara yawîre, “We', Gotîyarîna nîmîre kuryai baimwakelyî.” A'mwera kîwînya' yune' mîdîbizara gaala kamaapîdî'. Kîrî' a'mwera sara mi. Gotîyai Kîwînya' gaala wîjaaya'ne'na dakake' nîmî dara bîramaa'mwe' “O, sara myî yîwîneinyî balya', Gotîyarîna kîmata yîremwaalya' maarya'neinyî dîngaka!”

¹¹ Sare' dare'nesî. Kayaa'nanyabwi Kîwînyavîre tusarîkî bîrîna yada yî nîmînyî kwaasî nyakesî. Yî sasare saburî kayaa'nanyabwi kîwînyavî maaraka dara nyîbwarîdaakwada “Gîmînyî gîzîda'mwakeigînyî,” nyîramakakesî.

¹² Sarevîdaa'nyî nemî yawî'manîgo. Kîwînyabwi gamî sabwi tewaanya nawî'nyabulyî. Nabaai Gotîyare yagaakîwînya gazasa' yî sa' kîrîsî tewaanya' gîrîka maaya' yaka yîda'maraange' yaka nawî'nyasîra.

¹³ Sarevîdaa'nyî nawî'nya dazahîrî' nîmînyî dahanyîramaka'! Arîkewînyî. Aawa. Kayaa'nanya sahîbwi sabwi nyîramaka'. Yî kayaa'nanyabwi ku'maayaba yîma'naabya'nebwinâ nemînyîna “

‘Kayaa'nanyabwi wana kayaa'nanaangebwi warî,' yawîpîka!” kada' kayaa'nanyabwi nawî'nya daza' maa'da yî dazavî balyabwi, Gotiyarîna kîmata yîremwaalyaburî marima'naabînikesî. Yî dazasare saburî kîwînya daza' wibwarîdaakwia'nesî. Kayaa'nanyabure aaya kaavîlya', gamî wana kayaa'nanaangesî. Nemînyîna “Sara yawîpîka!” daka Kîwînya' wakakesî.

14 Sare' dare'nesî. Nemî dara yawî'manîgo. Kîwînyavî Kuryai Gotiyare sabwi neyîbwarîdaakuvanî'. Sare' kîrî' nîmî sîmunya sînnawînya' kînînnakeinyî. Kîlaakejîkiya yawîsa nyîmaremwaalîkeinyî. Gotiyare sabwi mamîdînyainyî. Kayaa'nanyabwi nîmînyî wîla galanyî'daa'nyî gamîre wawînya' yîvanîge.

15 Sare' dare'nesî. Aaya kaavîla nîmî yadînya sabwina myawîrivanîge. Sare' dare'nesî. Nabaai pîbwi nîmînyî kuna yîgunna nyadevwi sa' nayaa myadînyainyî. Aawa. Pîbwi nîmînyî sîmîlîka nyuimwaaidevwi sabwi yuyagaa' yîna yadînyainyî.

16 Nîmî sabura “Aala,” dadînya sara yadînyainyî. Yî nîmîre sasare saburî sa' dare'nesî. Nîmî sîmunyavî dara dîvanîge. Yo, Kîwînyabwi tewaanyabulyî.

17 Sarevî nîmî sainyî kayaa'nanya daza mivanîge. Aawa. Kayaa'nanyabwi nîmînyî wîlanyarîkebwi gamî sahîbwi sabwi nyîvanîkebulyî. Sare'na wîla galanyî'daa'nyî yîvanîge.

18 Sare' dare'nesî. Nîmînyî dîragînya' nayaa nawî'nya' ya'ne' mulanyarî'. Nîmînyî

kîlaa'nakeinyî a'mwe gaveinyîna dîvanîge. Sare' dare'nesî. Nîmî “Tewaanyabwi yîma!” dena yîweinyî. Tewaanya sa' mi yîwîneinyîra.

19 Sare' dare'nesî. Nîmî “Nawî'nyabwi yîma!” dadî yîvanîge', sabwi mivanîge. Aawa. Nîmî “Wagîlyabwi myîwînera!” dadî yîvanîge', yî sabwi yîna yadînyainyî.

20 Nabaai “Aala,” dadî yîvanîgevwi, yî sabwi yîvanîge sarevî yî nîmî sainyî mî'. Daza' mivanîge. Aawa. Kayaa'nanyabwi nîmînyî wîlanyarîka gamî sahrîsa' nyîvanîkesî.

21 Sarevîdaasi nîmî davwi yabwi bîramaa'dînyainyî “Nîmî “Tewaanyabwi yîma!” dadî yadaari wagîlyabwi nyarîkebwi nîmîre tusa' kaanya nyîrihî'manî'.”

22 Sare' dare'nesî. Nîmîre sîmunyaburî Gotîyare kîwînya'na nîmînyî tewaanya nyîvu'nîvanî'.

23 Nabaai nîmî dara yawîrangamanîge, “Nîmîre kîlaakejîkîyangî pîbwi wîlanyarîkebulyî.” Yî sabwi dazabwi Gotîyare kîwînya' nîmîre sîmunyavî nyarîkeví mala tadevulyî. Yada kayaa'nanyabure sabwi nîmîre kîlaakejîkîyangî nyarîkeví, yî sabwi nîmînyî wîla galyîralîmwagata nyîvanî'.

24 Ako! Nîmî a'mwe kayaaka nyîgaideinyîra. Kîlaaka nîmîre dazî' balyabwi Gotîyarîna kîmata yîremwaalyaburîna yîvanîkenna aaihwai nyîvadaihasamaaradeinyaka?

25 Gotîyarî “Su! Su!” wîdîvanîge! Jiza-azai Kîraazîtiyai nemîre Naangerî gamî sahwai nyîvadaihasamaaradelyî.

Sasarevîdaa'nyî yî pîrî' darestî. Nîmî dareinyîre simunyabulyî Gotiyare Kîwînyabwi wîdaayîvanîge yaasiwa'wawînyainyî. Pîrî' darestî. Nîmîre kîlaakejîkî yawîsasi kayaa'nanyaburî sabwi wîdaayîvanîge.

8

Kîraazîtiyai kayaa'nanya nemarasi'da Kurya Tewaanyarî nejaavanîke'nesî.

¹ Sarevîdaasi yî dahaasagaa' Kîraazîtiyai Jizaazarî wîlamwaaihasaraavîna yagaala yawîbwata'ne jîdata'ne mwari'.

² Sare' dare'nesî. Kîraazîtiyai Jizaazai yakevî Kuryai gaala gîzaavaderebwi kayaa'nanyabulyî yune naanga balyabulyî saburaarî mena wîla gyî'dalamaara'.

³ Yî sare' dare'nesî. A'mweraavîre kîlaakejîkiya yawîta savîna kîwînyabwi ya'neina waryaanyaina mwaaiho'na Kîwînyabwi kayaa'nanyaburî padaihasamaa'na neyannebwi mî'. Sara mi yade' Gotiyai sara yakesî. Gotiyai gannya Gawaalîvaangerî maryasaabakelyî. Sarei a'mwe kayaa'nanyaibî' kîlaa'nakei yîma'nakelyî. Gamî a'mweraavîre kayaa'nanya bwalamarasi'nya'nei walaabakelyî. Yî a'mweraavî kayaa'nanyabwi wîlarîkeburî Gotiyai jîda'na kya' Kîraazîtiyai a'mweraavîneba kayaa'nanyanne tîvîkîta'na balakelyî.

⁴ Gotiyai nemînyîna “Sahwara kîwînyabwi dakînika yîda'maraangengi yuna yadîvîsaraavî wîmwaaihîma!” kada' sara balakelyî. Sareina

a'mweraavîre kîlaakejîkiya yawîta savi kaanya myamaryadaanyi. Aawa. Nemi Kurya Tewaanya sari kaanya yamaryadaanyainaavînesî.

⁵ Sare' dare'nesî. A'mwera a'mweraavîre kîlaakejîsiyara kumîre sîmunyangî kîlaakejîkiyanna yawîrirîkî'dîvîsare. Nabaai Kuryalyîyara kumîre sîmunyangî Kuryarena yawîrirîkî'dîvîsare.

⁶ Sare' dare'nesî. Kîlaakejîkiya sîmunyavî a'mwe sara yune naanga balyabwi Gotîyarîna kîmata yîremwaalyabwi maa'manîgasare. Yî nabaai Kurya Tewaanyare sîmunyavî a'mwe sara gaalyasî sîmunya kwaamu'nanyasî maa'manîgasare.

⁷ Sarevî kîlaakejîkiya yawîta sa' sîmunyangî maremwaalajara Gotîyare yîkamaangera yîma'nîwaasare. Kîlaakejîkiya sîmunya' Gotîyarîna yîkamaangesî. Sare' dare'nesî. Sahîrî' Gotîyare Kîwînyavî wîla'na'de' mî'. Dare'nesî. Yî nabaai sahîrî' sara yînîga yanne' mî'.

⁸ Kîlaakejîkiyangî mwaaidîvî' a'mwe sarera Gotîyarî yîlaaya wigalya'nera mamwaalyî yîpînere.

⁹ Sarîmî kîlaakejîkiyangî mamwaalyîga'. Aawa. Gotîyare Kurya Tewaanyai sarîmînyî wîlayîhîmwaaidori Kurya Tewaanyarî wîlamwaaihasaihîlyî. Nabaai, yî pwai kwai Kîraazîtiyare Kurya Tewaanyai maayai a'mwe sai Kîraazîtiyare mî'.

¹⁰ Nabaai Kîraazîtiyai sarîmînyî wîlayîhîmwaalajai yî pîrî' darestî. Kayaa'nanyabwine'na sarîmîre kîlaakejî'

baladezikira. Yi pir'i' daresi. Sariminyina Gotiyai “Yida'maraangeihi nimreihilyi,” mena yihithake'na Kuryai gaala mena yihimwaaiahakeihilyi.

11 Gotiyai Jizaazari bainikeraayaw+ yidikaavakere Kuryai sariminy+ wilaayihimwaaidori Kiraaзитiyai Jizaazari baryari yidikaavakei sarim+ balapijiyagaa' sarimire kilaakeji' gaala yihizaavadely+. Kuryai sariminy+ wilaayihimwaaidev+ kilaakejik+ gaala yihizaavadely+.

12 Yi sarevidaasi, nya'mweih, nemi tivikita wijaaya'ne kininnakeine. Tivikita sa' Kurya Tewaanyari mwaalya'nesi. Kilaakejikiya yawisangina tivikita aawa. Nemi kilaakejikiya yawisangina mwaalya'ne tivikita mwari'.

13 Sare' dare'nesi. Sarim+ kilaakejikiya yawisangina mwaabiza' y+ sarim+ yune naanga divalyila! Kir'i' Kuryare diraginyavi sarim+ kilaakejikiya yawisa ya tamakipija' yi gaala dimwaaalyideihilyi.

14 Sare' dare'nesi. Gotiyare Kurya Tewaanyai gazarazaraav+ wibwaridaakuvanikera yi sahwara Gotiyare gawaalivaangere.

15 Sare' dare'nesi. Sarim+ Gotiyarina lika ayahi ya'ne' kalavuz+wawinyavi yigid+wagamaremwaala yihyade Kuryari mamaaryesalyi. Aawa. Gawaalivaangeihiri yihimwaaihaka Kuryari maaresalyi. Yi sahwari, nemi Gotiyari jaka dadaanyi “Tataala! Nimwala!”

16 Kuryai gami sahwai nemire kuryaraji nemi Kiraaзитiyari limwadaanyainaav+na dara

jalikurakivani' "Gotiyare kaimiraayaihiyiyi."

¹⁷ Nabaai Gotiyare kaimiraayaina mwalaaja' Nimwai sare yuya tewaanya maraadeinera. Piri' daresi. Gotiyare yuya tewaanya maraadeinera. Piri' daresi. "Kiraazitiyalyi byaanna diraginya' maraana!" dawaaji Kiraazitiyalyi taanginya ye'mwannamaraaja' Kiraazitiyai yuya tewaanya maarade ye'mwannamaraadeinera.

Divine' byaanna diraginya'nesi.

¹⁸ Sare' dare'nesi. Nimi yawi'manige. Divi sagaa'ne Gotiyai byaanna diraginyavi ku'maayaba wakaabozi nejaavade' naangaangesi. Dahaasa'ne taanga sa' maa'manigo datha' wana maalikesi.

¹⁹ Sare' dare'nesi. Yuya Gotiyai wakyaaka a'mwerabisa yemwaaidivi' "Gotiyai gamire gawaalivaangeraavi ku'maayaba wimwaihaabya'ne' tilijaaya baihanaraana!" dadivisangi.

²⁰ Sare' dare'nesi. Yuya wakyaaka sa dividaa'nyi waryaanyabwi maremwaalya'ne wakyaakengi. Kumire kunyaburina mi'. Aawa. Gotiyai kuminyi ya'nenna nawi'nyanna maarya'ne yemwaalya'nengina waryaanyabwi maremwaalya'nengi wakyaakengi.

²¹ Yemwaalya sa' daresi. Yuya wakyaaka kumi sa dahaasa bwia burya'ne kalavuziwawinyavi yirika piriki Gotiyai kyarakoji ayina bwia burya'nebwi diraginya mwarina. Nabaai wakyaaka sa nemi Gotiyare kaimiraayainaavire byaanna diraginyavi tewaanya ye'mwannayarakadesi.

22 Sare' dare'nesi. Nemi yawi'manigo. Dahaa' kigaasi yuya Gotiyai wakyaka daza a'mwe' kaimiraaya maarya'negaa' daanga wividevaai' daanga wividaawori simuy+waala yawi'mwaainadivisangi.

23 Nabaai yuya gave dahininnanna mi'. Aawa. Nemi Gotiyai yisilyabita sinnawinya sihumale nejaavaka Kuryai kininnakeina nemi kwainaji daanga nevidaasi simuy+waala yawi'daa yemwaidanyi. "Gotiyai sasare sabwi yasi'nana!" dadaa "Yune gamire gawaalivaangeinaavi nemwaihya'ne' yi nemire kilaakeji' ayina nemubya'nevi tilijaaya baihanaraana! Nemire kilaakeji' mudikeji' yima'nana!" dadaanyaine.

24 Sare' dare'nesi. Gotiyai nemire kilaakejika nawi'nyajika wakadevina yemwaalya'neinaavi nevadaihasaarakelyi. Dahaa' nemire kilaaka nawi'nyajika yima'nya'nejikaavina yemwaidaa dividaasi mena wanganawaajiyajikaavina yemwaalya' mika! Sare' daresti. Pwai kwai piri' mena wanganaka ayahi yemwaalika' mi'.

25 Nabaai piri' tinna mwanganyadaanya' yemwalaaja' yi "Sahiri'na tilijaaya baihanaraana!" dadaa diraginna yemwaaimanigo.

26 Sasare sabwibisavi Kuryai diraginya maayainaavi negaimwadelyi. Nemi Gotiyari wija'nengina myawiryadaanya'na dadaanyi "Nayaa Gotiyari widaaza'na gara widaazihyiwona!" Sare' simumaayainera. Aawa. Sasare saburi Kuryai gami sai yune simunyavina simuy+waala yawi'da neminyina marewidada negaimwadelyi.

27 Nabaai Niṁwai a'mweraavire simunyavɪ tɪnna nebulya'na yawɪrangadei Kuryare simunya dazaburi yawɪrangadelyɪ. Kuryai Gotiyare simunyaburi mididevɪna Gotiyare teawaanyaraavɪna nayaa marewidadelyɪ.

28 Nabaai nemi yawɪ'manigo. Taanga gazaza Gotiyarɪna wɪvu'naderaavɪ yɪma'nyangi Gotiyai nawɪ'nya ya'ne yadelyɪ. Da kumi Gotiyai kumɪnyɪne yawɪsa' yɪma'nya'nevɪna Gotiyai jaka wɪjɪvwaramaarakere. Yɪ sahwaraavɪnyɪ.

29 Sa' dare'nanyi. Gotiyai kumɪnyɪ sinnawɪ mena yawɪranganaka nabaai sinnawɪ mena dahɪlakyaakerera. Yɪ gamɪre Gawaalɪvaangeibi' avaaɪna yɪma'nya'neraavɪ dahɪlakɪna. Yɪ Gawaalɪvaangere gya'mwe kwalaalyaraavɪ aaya kuvɪdaakaanga yɪ aaya sɪraanga Naangei yɪma'nya'ne'na yɪ sahwaraavɪ dahɪlakɪna.

30 Nabaai a'mwe sara sinnawɪ mena dahɪlakakera yɪ sahwaraavɪ jaka wɪjɪvwaramaarakere. Nabaai jaka wɪjɪvwaramaarakera yɪ sahwaraavɪ “Yɪda'maraangeihi nɪmɪreihɪlyɪra,” wɪdakere. Yɪ nabaai sara wɪdakera yɪ sahwaraavɪna gamɪ sare gannya byaanna dɪragɪnya' wɪjaavakere.

31 Sarevɪdaasi yuya dazanna be yagaala daathevaka? Gotiyai nemɪnyɪ negaimwagazavɪ, yɪ Gotiyarɪna nemɪnyɪ yɪkamaanga gazaizai nevɪlavadeina daaka!

32 Gotiyai gannya Gawaalɪvaangerɪ lɪka sangina maribwaayakai mɪ!. Aawa. Nemi yuyainaavɪna sahwarɪ nemɪnyɪneba balya'nerɪ maryasaabakelyɪ. Yɪ sarevɪ gamɪ kwarɪjɪ yanga

nejaaya'ne yuya pini kiniji yanga nejaavadei midaaka!

³³ A'mweraavi Gotiyai dahilakaka gamin neraavi yi saraavi kotiya' aaihwai jatheraava! Gotiyai gami sai nedivanikelyi "Yida'maraangeihi nimirihilyi."

³⁴ Aaihwai jida'na yadelaka! Kiraazitiyai Jizaazai neminyineba balake'nanyi. Yi sarevi dare' wavila'desi. Barya sahwari yidikaavakelyi. Yi sahwai diraginyaba Gotiyare aangasiri yilamwalaawakelyi. Yi nabaai sahwai neminyina Gotiyari marewidadelyi.

³⁵ Kiraazitiyare kale savi neminyiji gewi gewi yiniga jaapalya'ne beni warika! Neminyi taanginya kaneyima'noji dingaka! Daanga kaneyinoji dingaka! A'mwera kayaa'na kaneyapiji dingaka! Neminyi mijika naanga kaneyoji dingaka! Baazi'ma'nya kannya sazanna kanegainoji dingaka! Kayaa'nanaanga neminyina "Kayaaka yigalima!" dozi yaamiji lika kaneyiri'galoji dingaka! Kwaari'masiraminya mala kaneramakapiji dingaka! Kumi dazasare sabwi Kiraazitiyare kale savi neminyiji gewi gewi nejaapaladevwi daaka!

³⁶ Sare sabura neyima'najanna Gotiyare bukuya' dara dinikabaibisasi.

"Giminyine'na yirika yunegaa' nera-makivanigasaine.

'Sipizipiyaraavi tamaana! dadivi' nemwaihawaasaine."

Sara dinikabaibisasi.

37 Sasare sabura Kiraazitiyare kale savi neminyiji gewi gewi nejaapaladevura mi'. Aawa. Dzasare yuyaburaavi nemi diraginaangeina yima'naanneine. Kiraazitiyari neminyina wivu'nakeri diraginaangeina yima'nivanigo.

38 Sare' dare'nesi. Nimi nebulya' diragina yawi'manige. Kiraazitiyare kale savi neminyiji gewi gewi yiniga nejaapalanne aane pini kini aawa. Pini mi'. Balyabwi aawa. Gaalyabwi aawa. Yimakeri aawa. Gilaayara aawa. Da-haasanna aawa. Divinenna yima'nade aawa. Kulatika aawa. Giri'nya aawa. Kulaa'nya aawa.

39 Munya ke'mwewinyanna aawa. Kwaaka kewewinyanna aawa. Yuya wakyaka pini aawa. Aane pini kini Gotiyare kale sa' neminyiji gewi gewi yiniga nejaapalanne mi'. Kiraazitiyai Jizaazai nemi-re Naangei yakevi dara yawi'manigo. Neminyina Gotiyari kale diragina wiadaa'nyi neminyina wivu'nadelyi.

9

Polii Yizireliyaraavina taanga nebulya'na wiake'nesi.

¹ Kiraazitiyari wilamwaaiheinyi sareinyi yagaala nebulya'na divanige. Kwaasi majivanige. Nabaai nimi-re simunyi padaihirakyai nebulya'na divanige'vina avaina jalikurakivanikelyi. Yi Kurya Tewaanyai sara maremwaaidisi nimi'nyina sara jalikurakivanikelyi.

² Sare'na nebulya'na dara yihithivanige. Ninnya yisavaakiyara avaitawera

Kiraazitiyarera mamwaalyigasa'na taanga nebulya'na nyada yuyagaa' simunyavi daanga yibwakidinyainyi.

³ Sahwaraavi wigaimwagya'neinyi nimire simunyavi Gotiyari yaginna dara widivanige “Nimi sahwayi Dikeyi nyimarasin'ja', Kiraazitiyari nininyiji gewi gewi jaapaidiza' nya'mweraavi avaataweraavi divadaihasamaa'de' nawinyasi.”

⁴ Kum Gotiyai dahilakyaaka yita savaakiyara Yizireliyarera. Kuminye'na Gotiyai nawinya kwalaalya kwia' kir' kwalaalya sahwaru Kiraazitiyari malimwagye'. Gotiyai gamire gawaalvaangeraavi wimwaihyaakere. Gamire byaanna diraginya' wijiwaainakera, yagaala wilmwagakenna ye'mwannawidakera, gamire Kiwinya' wijaavakera, Gotiyari yilaaya nebwinawiesara, yune naanga nebulya'ne yagaalya maaresara,

⁵ Ne sinnawinyara kwiyakwalaanga naangera kininnakera, nabaai kilaakevina Gotiyai dahilakyaakei Kiraazitiyai kilaakevina sahwaravire sahivaakidaasi yima'nakelyi. Yi gami sawhai yuyangi maremwaalikelyi. Sai Gotiyai nebulya'nanyalyi. Sawhari yuyagaa' yuyagaa' nemi yilaaya kuna maryaana! Naanga nebulyasira.

⁶ Nabaai Yizireliyaraavina Gotiyai yune naanga nebulya'ne yagaalya' yaasiwa' mena yiwiya myakevina. Sare' dare'nesi. Yizireliyaridaa'nya yuyara Yizireliyara mi'.

⁷ Nabaai Eviraamimidaa'nyara gamire yisiwira yima'neta yuyara Gotiyare

kaimîraayara mî!. Aawa. Gotiyai dara wîdakelyî
 “Aazakîmî gîmîre yîta savaakîyara yîsiwiara
 yîma'nîpî'dere.”

⁸ Sare' darestî. Kîlaakejîkîya kaimîraayara
 dazara Gotiyare kaimîraayara mî!. Aawa.
 Gotiyai yune naanga nebulya'na dakera
 yîma'nîpîjara dazara “Evîraamîmîdaa'nyara
 yîsiwiara nîmîrere,” yawîrakere.

⁹ Sare' dare'nesî. Yune naanga nebulya'ne
 yagaala dara dînikesî. Dathagaa' ayahi
 yîma'nadehaa' ayîna bîdeinyî. Sara kya'muri
 Seraa' jîwaalîvaangei maaradesî.

¹⁰ Nabaai yune sahirî'nanya' mî!. Aawa.
 Rîvekaa' bwaramunya' maryaakevînyî. Nemîre
 neyakwalaangei Aazakî gave pwainanyai munya
 makuna yakelyî.

¹¹ Kaimîraayaraai kîrînaange' ma-
 maaryakegaa' nabaai saraai tewaanya pînî kînî
 myadisaraai kayaa'nanya pînî kînî myadisaraai
 mîma'nyadakîlyîyagaa'

¹² kîrînaangevî dara wîdakesî, “Sarîmîre
 sîraangei dîvîyaraavî maremwaaide kîrî'
 gîmîre sîraangei aaya dîvîyarî wîdaayadei
 yîma'nadelyî.” Sare' dare'nesî. Gotiyai “Sara
 dahîlakyabwîna nîmîre yawîsa' waragwona!”
 daka sara wîdakesî. A'mwei wawînya nayaa
 yadevwîna sara yîma'naka' mî!. Aawa. Gamî sai
 jaka wîjîvwaramaarake'na sara yîma'nakesî.

¹³ Dîvidaa'nyî dara dînikabaaibîsasi. Nîmînyî
 Jaikopîmîna tewaanya nyîvu'nîvanî!. Yîzorîna
 tewaanya manyîvu'nyîvanî!.

¹⁴ Sarevîdaa'nyî nemî be yagaala daathe-
 vaka? Nemî dara daanne' daaka! Gotiyai

yîda'maraangebwi yadei mî!. Arîkewînyî.

15 Sare' dare'nesî. Sahwai Ne Mozîzarî widakesî. Nîmî yawîra'mujî “A'mwe sarî kale'na wîgaimwagîma!” yî sahwarî kale'na wîgaimwagîdeinyî. Nabaai “A'mwe pwarîna kale nyana!” da'mujî yî sahwarîna kale nyadeinyî.

16 Yî sarevidaa'nyî Gotiyai a'mwerî dahîlakadevwi a'mweraavîre yawîsaburî mî!. Nabaai a'mwera yagîyagînyaburî mî!. Aawa. Sai tewaanya kale'na wîgaimwangei Gotiyai dahîlakadevurînyîra.

17 Sare' dare'nesî. Gotiyai Peroyarî widake' dara dînî! “Gîmî nîmîjî mala je'mwannabwa'dehaa' ‘Nîmîre dîragînya' yuyaraavî yîbwarîdaakwana!’ dena, nabaai, ‘Kwaaka yuyawî nîmînne yaya' wîdamaryîpîka!’ dena gyathîkaavena kingîya gîmwaaiheinyî.”

18 Yî sarevidaa'nyî sahwai yawîraka “Sarî tewaanya kale'na wîgaimwagîma!” yî sara yîna. Nabaai yawîraka “Pwai pîhadîka yadere sîmunya' tîhîrîma!” yî sara yîna yadelyî.

19 Sarevidaa'nyî gîmî nîmînyî yaamîjî dînyîdatheigînyî “Sarevî gazaizai Gotiyare sîmunyavîna yînîga magalazekîvalyî yîpîne'na a'mweraavîna ‘Kayaa'nanyaburî yîwetawakadîvîsarera,’ kuna be'na dadelaka!”

20 Nabaai, a'mweigî, Gotiyarî ayîna yînîga aagî dîza'nawîdatheigînaka! Gyavîkaryakeigî midaka! Kwadîka kwaaka lîvagîrî'mwannîkei a'mwe kwadîka sahwai yavîkarînîkerî dara wîdannei dînga! “Berî! garevî nyavîkariwaana?”

21 A'mwe kwadîka yavîkaryadei yasaaka maremwaaidei midaaka! Yî sahwai kwaaka pijî' maarojî yî kwadîka pwarîna tewaanya ya'nei yavîkarina. Yî kwadîka pwarîna yaasiwa' wamarya'nei yavîkarina. Nabaai daza' maremwaalya' kinînnakei midaaka!

22 Gotiyai kwalyî sa'bi' yîvani'. Sahwai kayaa'nanyanna gamîre sinna tike' "Ku'maayaba marima'naabîma!" dazai nabaai "A'mwe yuyara nîmîre yîwînevi' yawîrangabîka!" dazai kirî' sara mi. Kwadîka waryaanyara, yî kumîre kayaa'nanyangîna Gotiyare sinna tike'na diragîna yawîbwarya'nera kayaaka dîlamwivalya'neraavîna yarai marmyî yada saaminnyagaa' yemwaaina. Sare' yagaainakeigî daa!

23 Nabaai kwadîka tewaanyara, Gotiyai "Nîmîre byaanna diragînya' naangaange' nîmîrera yawîrangabîka!" daka sara wiemwaaina. Byaanna diragînya sa' kwadîka Gotiyai tewaanya kale'na wîgaimwangeina sinnawî nemînyî mena yovîrawakakeinaavi' nejaaya'nesî.

24 Yî nemînyî jaka nejîvwaramaarakeine. Yune Juya yîta savaakinanna mî'. Aawa. Ajîmya yuyangîya kwaraavîjî jaka nejîvwaramaarakeine. Sare' yagaainakeigî daa!

25 Wozayare pîkarya kirîvi' ajîmya yuyangîyaraavîna dînikabaabîsasi. A'mwe nîmîrera mamwaalyîgasaraavîna "Nîmîrera," sahwaraavîna dîdeinyîra. Yîsavaakîna tewaanya manyîvu'nyîwakevaakîna

“Tewaanya nyivuniwakevaa'ginyi,” dideinyira.

²⁶ “ Nimireihi mi',” wideva sahibeve

“Gotiyainyi gaalyabwi kininnakeinyire
nyibwaalivaangeihilyi,”

Kuminyina yange'na sara dideinyira.

Ajimyayuyangiyaraavina sara dinikabaaibisasi.

²⁷ Nabaai Aazaayai Yizireliyaraavina jaka dake' dara dini' “Yizireliyarera kwalaalyara saalaalyavire siwekamilikabi' mwaabiza' kiri' a'mwe yivainojiyara maalikējikiyaraavi Gotiyai padaihasamaaradelyi.

²⁸ Sare' dare'nesi. Naangei a'mwe Kwaakevakiyaraavina yagaalya' yarai yesimavoji gamire yawibwasa'na yuneba yime'nyab' yadelyira.”

²⁹ Nabaai sinnawi Aazaayai dahirivina dake' dara dini'

“Naangei Diraginaangei mivainyi neyaji kwaji Neminyine yisiwia pwaraavi maneyivainyaji kwaji

Sothomi mwaalyarabisaina kayaaka kaneyigaladika!

Gomora mwaalyarabisaina yune kabalaadika!”

Yizireliyarera Kiraazitiyari malimwagyesa'nesi.

³⁰ Sarevidaa'nyti nemi be yagaala daathevaka? Nemi dara daana! Ajimyayuyangiyara “Gotiyai neminyina ‘Yida'maraangerera,' dana!” maja'nera yagiyagi wawinya myadvisara yi, Gotiyai “Yida'maraangeihi nimirihilyi,” mena widivanikere. Yi daza' yidata sabwi Naangeri limwange'nebulyi.

³¹ Nabaai Gotiyai dahîlakyaakera Yizireliyara yîda'maraangebwi maarya'nevî Kîwînyavî yagiyagi wawînya yadivî' kîrî' Kîwînyavîyaburî yunebanna yî'ma'divî' mî'.

³² Sare' berivînaka? Yîda'maraanga sabwi maarya'nevîna Naangerî malîmwagi kyîpîdîke'nanyî. Sara mi. Aawa. “Wawînya kwalaalya sara yadaanya'na maraadeinera,” kwaasî yawî'divîsa'nanyî. Silaanga sivîlyangî muda'dei kumîre sivîlyangî muda'daasî yî kumî kayaaka ya'nera wala'divîkî.

³³ Gotiyare bukuya' dara dînikabaabîsasî.

Yîthaa! Saayonî Silaangei wakîwelyî.

A'mweraavîre sivîlyarî mu-
davayîdîhwakî'narya'nei wakîwelyî.

Silaanga walamudavamaarya'nerî nîmî
wakîwelyî.

Nabaai sahwari lîmwagoziya dahwai

Savîna sîmunyavî jîkurîtinna yannei mî'.

Savîna wagîla wîvwa'nadei mî'.

10

¹ Nya'mweihi, nîmîre sîmunya' tewaanya nyîvu'nîvanîke', Gotiyarî wîdadînya' yî darsi. Gotiyaigî Yizireliyara lîmwabîza' dîvadaihasamaaka!

² Malîmwagîvanîgata sare' dare'nesî. Kumînyîna dara jalîkurakîvanîge. “Gotiyarî yîlaaya yaana! Sare'na Gotiyare saburî yaamîjî dîragîinna mîdînaana!” dadîvîsarera. Kîrî' sare kîrîvî kumî sîmunya yawîta maayara yîvanîga'.

³ Sare' dare'nesî. Gotiyai yîvanîka sabwi “Yîda'maraangerera,” neja'nevî navî'navîka

yadivî' kunnya yida'maraanga saburana kwaasiya'bi' yivaniga'. Yadivî' Gotiyai "A'mwe yida'maraangeihîyîra," wîdannevî dalaangewî wîla'nadivîtara mî'.

4 Sare' dare'nesî. Kiwînya' yida'maraangeburîne' Kîraazîtiyarîna mena yîwînikesî. Yî a'mwe yuyara Kîraazîtiyarî lîmwabîza'na sahwaravi Gotiyai "Yida'maraangeihîyî," wîdathelyî.

5 Sare' dare'nesî. Ne Mozîzai Kiwînya' midînya'ne' "Yida'maraangerera," ja'nevîna dara yîdavakesî. A'mwei yuya dathavura yajai nabaai gaalyabwî maaradelyîra.

6 Sare' kîrî' a'mwera yuya myadivîsa'na a'mwei Naangerî lîmwada dazarîna Gotiyai "Yida'maraangelyîra," dathelyî. Sasare sabwîna dara dînî' "Gînnya sîmunyavîna dara madînna! 'Sîgunyavîna aai yîlaawadevaka?' Yagaala sa' daresi. Kînaraazîtiyarî makwalaabya'nesî.

7 Nabaai pîrî' dara madînna! 'Kewewînî bainîkeraavîrebanna aai walaawadevaka?' Yagaala sa' daresi. Kîraazîtnnîyarî bainîkeraayawî ayîna makîlaabya'nesî.

8 Sare' madînna! Aawa. Dare' midaaka! Yagaalya' gîmînyaba gidîkuta nebulya' warî'. Gîmîre maangikî wîlaraka gîmîre sîmunyavî wîlarîkesî." Yî yagaala daza' nemi wîdadaanya' Naangerî lîmwangebwîne yagaalyasî.

9 Gîmîre maangisî ku'maayaba "Jîzaazai sai Naangelyî," jalîkurakya yîja'najî nabaai gîmîre sîmunyavî dara lîmwadîza'najî "Gotiyai sahwarî bainîkeraayawî ayîna yîdîkaavakelyî," Gotiyai gîvadaihasamaardeigînyî.

10 Sare' dare'nesi. Gazaizai gannya simunyasi kalimwagozi Gotiyai “Yida'maraangeigi nimireiginyi gimwaah+wa,” widadheliyi. Yi gannya maangisi kajalikurakoji Gotiyai wivadaihasamaaradeliyi.

11 Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dini' “Gazaizai sahwarisi limwagoziya dahwai yi savina simunyavi jikuriti+na yannei mi'.”

12 Sare' dare'nesi. Sarevi padaihasamaata'nebwi Juya kwaraavine pi+bi mwari'. Sarevi Anga Pimaginya (Girikiya) kwaraavine pi+bi mwari'. Sare' dare'nesi. Yuyaraavire Naangei gave pwainanyai mwaalikei gaminyi jaka widi+pija yuyaraavi tewaanaanga wiadeliyi.

13 Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dara dini+kesi. Gazaizai Naangeri jaka widadzai yi sahwarisi wivadaihasamaaradeliyi.

14 Sarevidaa'nyisi sahwarisi malimwagesari jake' ga'dara widi+pi+neraavaka? Nabaai gaminyina kadika mu'nyesari ga'dara limwabi+neraavaka? Nabaai pwai yagaala sa' widaawadei maayara ga'dara wi'namaapi+neraavaka?

15 Nabaai Gotiyai a'mwe yagaala wi+ja'neraavi mamaryasaabya yaja' ga'dara widaawipi+neraavaka? Widaawadi+visaraavina dara dini+kabaabisasi. A'mwera yagaala tewaanya' makabi+van+gasaraavire si+ila tewaanya naw'i+nyaraave!

16 Sare' kiri' Juyara yagaala tewaanya sa' kadika wi'neta kwalaalyara mi+di+neta' mi'. Sare'

dare'nesi. Aazaayai dara dakesi. Naangeigi,
newi'nivanigata davi aai limwamanika!

17 Sarevi “Yagaala tewaanya'
wi'nadivisavidaa'nyi Kiraazitiyar+ limwadiviki.
Nabaai Kiraazitiyare yagaalya' widadivisavi
kadika wi'nadiviki.”

18 Sare' kiri' dara diwa. Sahwara yagaala
tewaanya da' kadika mu'nyijihyeva! Kiri' dare'
warikesi. Mena wi'nesare. Nabaai Gotiyare
bukuya' dara dinikabaabisasi.

Kwaaka yuyawinna kumire yagaakunya' mena
widaawakesi.

Anga yuyawi yunebanna kumire yagaalya'
widaawakesi.

19 Pigasaai dara diwa. Yizireliyara yagaala
tewaanya da' myaw+ranganyetara daaka!
Aayagaa' wirivikiryane'nei Mozizare yagaala
Gotiyarina dara dini'

“Anga naanga pimaginiyara mamwaalyigasaraavi
ya'muji

Sarimi sahwaravina timakirikiryajideihilyi.

Simaginiyara simunya maayavaakiyaraavi
ya'muji

Sahwaravina sinna tikesiyaihiri
yihimwaaihideinyi.”

20 Nabaai Gotiyari wi'nawijiwaakadei Aazaayai
yagaala jalikurakya'na lika yakai mi'. Sai
Gotiyarineba dara dakelyi

“A'mwera niminyina biribirya manyadivitara
Sahwara niminyi mena nyibirama'mwaasare.

A'mwera niminyi yidaanganya manyadivitara
Sahwarav+ n+mi ku'maayaba
yima'naabiweinyi.”

21 Kirɪ' Yizireliya sahwaravina Gotiyarɪneba dara dakelyi "Yuna saamiɲya naangegaa' nɪmi a'mwe sahwaravi jaka widadaazi nɪmire yagaalya' galazekiɪvaidɪvɪ' yi yagaala kayaa'nanya ja'nanyɪdadɪvɪsara nɪmiɲyawɪnna mabyɪwaasare."

11

*Yizireliya pimagiɲya maalika
pɪvaakiyaraavɪnesɪ.*

¹ Sarevɪdaa'nyɪ dara dɪvanige. Gotiyai gannyaraavi gewɪ mena marakakei dɪngaka! Arɪkewɪnyɪ. Sare' dare'nesɪ. Nɪmi kwainyɪ Kiraaɪtiyari lɪmwadɪnyainyɪ a'mwe Yizireliyaiɲyɪra. Nɪmi Evɪraamɪmire yɪsiwiainyɪ avaaɪtaweji'nyɪ. Bejaminɪmire yɪsavaa'nyɪ.

² Gotiyai sɪnnawɪ a'mwe sahwaravi mena yawɪranganakeraavi gewɪ mena marakakera mɪ'. Yagaala Yɪlaajare' Gotiyare bukuyavi dɪnɪke' sarɪmi myawɪryadɪvɪ' daa! Yɪlaajai Gotiyari Yizireliya sahwaravina kotiya ja'neraavi widakelyi. Dara dɪni'

³ "Naangeigi, pɪropetiya giɲmiɲyɪ gu'neva wiɲiɲwaakadɪvɪsaraavi sahwaravina mena tamake'. Giɲmire kwaraanya kayaa'nanyanna bulɪmakaawoyaraavi dɪka nasi'nyɪ'nengi kayaaka mena likayɪgalasi'ne'. Sarevɪ giɲmiɲreinyɪ gaveinyɪ kuna mwaaihe. Nabaai nɪmiɲnyɪna "Tamakaana!" dadɪvɪ' bɪrɪbɪrya' kuna yɪvaniga'."

⁴ Sara widaka kirɪ' Gotiyai be yagaala ja'nawɪdakavaka! Sai dara da' "Nɪmi

ninnyara pwarana pwarana a'mwe seveni taawizan+yaraavi (7,000) yivaineinyi nyilimwadivisare. Sahwara gotiya kwaasiya Baa'aaliyarì kwadaai gilina myeva mididivitara mi!. Pwara kwalaalya kwalaalyara sara mi.”

⁵ Sarevidaa'nyi nabaai dahaakigaasi Juya yita pimaginiya maalikewaa' limwadivi' mwaaiha!. Sahwaraavi Gotiyai gannya yanga gaimwangeburì dahìlakakera mena yima'nesare.

⁶ Gannya yanga gaimwangeburìna Jizaazarì limwangeburìna sahwaravi dahìlaka!. “Sahwara wawinya yadivisanna,” kunya myawiryaka dahìlaka!. Yi kumi wawinya yadivi' yadaapi Gotiyai sahwaravi dahìlakajì kwajì yi yanga gaimwange' wana yuna yanga gaimwanga nebulya' mima'nyi kyadika!

⁷ Sarevidaa'nyi yi nabaai nemi gara daaziwo? Yizireliya kwalaalyara diragìna biribirya yivanigata sa!, yi sa' mamaaryesasi. Kirì! Gotiyai a'mwe pwaraavi dahìlakaka sarera maaresasi. Yuya pwara Gotiyai kumire simunyavi tihìralimwagarakere.

⁸ Gotiyare bukuya' dara dinikabaabisasi. Gotiyai kumire simunyavi kirìbibinya wakakelyi.

Kumire tinnyari myawiranganya'na wiakelyi.

Kumire kadika mu'nya'na wiakelyi.

Sinnawiji dahaasi avaina mwaaihasare.

⁹ Yi Deviti kwalyi Gotiyari sahirì'na dara wìdakelyi

“Kumire tika munne mwa'dainaanya'bi' yima'nana!

Kumire tilinnyangi naanya sa' livapana!

Nabaai kumire sivilya dahe paakupika!
 Sare' kumire kayaa'nanyaburi tivikita maapika!
 10 Kumire tinnyari jihinya' divwaakya!
 Sahwara tinna mwanganyi yipika!
 Sahwaraavire bule' lingwila'nata yana!
 Yawita kwalaalya taange'na winarana!”

Gotiyai ajimya yuyangiyaraavi padaihasamaarake'nesi.

11 Sarev+daa'nyi nim+ divan+ge. Gotiyai
 “Sahwara yinahu walay+di+hwaki'naraaw+ipika!”
 kada' mudavesara daaka! Kiraazitiyari
 “Aala,” divan+gasara yunegaa'nanneri daaka!
 Arikewinyi. Aawa. Sahwara tuta tewaanyavi
 kyagalya'mave' yi dazahirivi Gotiyai ajimya
 yuyangiya pwaraavi padaihasamaa'manikelyi.
 “Yizireliyara tewaanya davwi wangabika!
 A'mwe ajimya yuyangiyaraavina wabarinna
 yapiji Kiraazitiyari limwabika!” yawiraka sara
 ya!

12 Sahwara tusa' yagalya'maveta sahirivi
 Gotiyai Kwaakevakia pwaraavi yuna kuna
 naanga naanga wigaimwadelyi. Yi Yizireliyara
 Kiraazitiyari malimwagyeta sahirivi Gotiyai
 ajimya yuyangiyaraavi yuna kuna naanga
 naanga wigaimwadelyi. Sare' naangesi. Yi sara
 jajai Yizireliya yuyabanyara Gotiyaryawinna
 ayina kabapi Kiraazitiyare yuyara tewaanna
 nawi'nyaanga mwaabinere. Yi sare' naanga
 wawilavadesi.

13 A'mwe ajimya yuyangiyarajiyaihi, dahaa'
 sariminyi yihithivan+ge. Sarimi ajimya
 yuyangiya pwahirine wawinya ya'neinyi
 Apozeliyainyi Gotiyai nyimaryasaabakeinyi.

Sarevi yadinyava davine yaya' munyaba makidi yivanige.

14 Wawinya dazavi nimirava avaik-waa'nakera Yizireliyaraavi dihaa'bwari'de'na sariminyi wabarinna yamaarya'nevina tewaanya nyivu'nivani'. Sarevi Gotiyalyi tewaanya ye'mwannamwaihata savi Yizireliyaraavidaa'nya pwara Naangeri limwabizara sahwaravi padaihasamarade'na wawinya daza' munyaba makidinyainyi.

15 Sare' dare'nesi. Gotiyai Yizireliyaraavi marasi'naka, yi dazavi sahwa'i a'mwe Kwaaka yuyawi pivakaaviyaraavidaa'nyara gamiji avaaizimunya'na ye'mwannayima'ne'. Yi nabaai Gotiyai Yizireliyaraavi ayahi maaraja' yi daza' kwalaalyara baryara ayina dikaasa'bisa' daaka!

16 Biretiya naanga yavikaryeva girikula maalikeji' Gotiyari wijaave'. Yi girikula maalika saji' Gotiyareji' warajazi' yi girikula naanga kirisi Gotiyaresi. Nabaai yisare pwipula sa Gotiyare waraja yi yitaanya kiniji' sa avaala Gotiyarengi. (Yi sare' daresi. Juyaraavire Ne sinnawinyara Gotiyarera mwalyaasavi, yi sahwaravina divi kwiyakwalaangera Gotiyarera mwaibinerera.)

17 Gotiyai wawinyaviya yita wolviviyare yitaanya pini Yizireliyarabisangi livi'mwagaka yi marasi'naka giminyi pivakayaiginyi yidaryawinya wolviviyava yitaanya'ginyi gimaaraka yitaanya piningi tinnyawi giminyi kagye'mwagaka' dahaa' gimi tewaanya mwaihi. Sarevi wolviviyava minarya' wolviviyare

yîpwîpulyavîre! maa'manîgi.

¹⁸ Sarevî yîtaanya nebulya'nanyangîna gîmîre yaya! munyaba mamakîlyadî bîraiyagaala madangadînna! Yî gîmî bîrala dangadîza! nayaa pada'galayawî'na ja! Gîmî yîpwîpulyavî mînarya! wîjaavadînya! mî!. Aawa. Pwîpula sahirî! gîmînyî gîzaavadeigînyî.

¹⁹ Sarevîdaa'nyî gîmî dara dîthathe! “Yîtaanya daza Gotîyai livî'mwagakengî. Nabaai sahwai ‘Kumîreba pîvaakîyarî ye'mwagakîma!’ daka nîmînyîna livî'mwaga!”

²⁰ Yo, nawî'nyasî. Sare kirîvî Yîzîreliya sahwara Naangerî lîmwadîvitara mî!. Yî da sahirîsavî mena livî'mwagasî'nadengî. Yî gîmî Naangerî lîmwadînya'na sare'na nayaa daa'manîgînyaigînyî. Sare kirîvî mala nayaa jîwannana! Gîmî pîhadîka minna! Aawa. Gîmî lîka nayaa jî!

²¹ Sare! dare'nesî. Gotîyai yîtaanya nebulya'nanya kunnya kaavîlyavî mîwî'nîkengî yîvainyîna yakai mî!. Yî sasare sahbîbaibî! gîmî kwaigînyîjî yîvainadei mî!.

²² Yîthaa! Sarevîdaa'nyî Gotîyai tewaanna bwiwanga gyazavîjî gamîre sinna tîka saburîjî nayaa dîvada'galangana! Pwaraavîne! daresi. Gamîrebwi mena yagalya'mavesaraavî sahwai sinna tîka wîda'delyî. Gîmînyîne! daresi. Gîmî gamîre tewaanna bwiwanna gyazavî kuna mwaaidîzaigî, Gotîyai tewaanna gîvwîwamanî!. Gamîre tewaanna bwiwanga gyazavî mamwaalyî yîja! gîmî kwaigînyîjî gîthawaasadelyî.

²³ Nabaai yîtaanya sinnawînya pînî daza,

yî kumî malîmwagyaburî kuna mamwaalyî yîpîja' yî Gotiyai wawînyaviya yîsavî ayîna marye'mwagathengi. Sare' dare'nesî. Gotiyai dîragînnakei sahwaravî yîni'ga wi'na ayîna marye'mwagannelyî.

²⁴ Sare' dare'nesî. Gîmî kwaigî yî'daryawînyare wolivîya yîtaanyaigî mwaalagînyaigînyî. Yî Gotiyai gîthawaasaka wawînyaviya wolivîya nawî'nyîkî gîmarye'mwaga'. Yîta sî' yune gîmîri'na mî'. Sare' nebulya'nanya' warîke' yî nabaai pîbwi naanga nebulya'nanya' waradesî. Wolivîya nawî'nyîkîre yîtaanya daza ayîna maarîna yajai kunnya yîta sîkî ayîna marye'mwagakannelyî.

Yîzîrelîya yuyaraavî padaihasamaarade'nesî.

²⁵ Nya'mweihi ajîmya pîningiyaihi, sare' dare'nesî. “Gotiyai nebulya' yoimavajalîkurakya davî sarîmî sîmumaayaihi kuna mamwaaibînera!” yawîrena yîhîthîvanîge. Sarîmînyîna yawî'nadîvî' dara nadîpîka! “Nemî sîmunya kînînnakeinera. Juyara sîmumaayarera.” Gotiyai nebulya' yoimavajalîkurakya daza' yî daresi. Yîzîrelîyaraavî yunegaa' sîmunya' tîhîralîmwagata yadera mî'. Yunegaa' “Naangerî malîmwagaanna!” dîpî'dera mî'. Yî a'mwe ajîmya yuyangiyara Naangeryawîna mena wîlaabîpîjî wîlaabîpîjara yuyaraavî Gotiyai yawîrakera kalîmwagapîjî

²⁶ yî sare saburî dazagaa' Gotiyai Yîzîrelîya yuyaraavî padaihasamaaradere. Gotiyare bukuya' dînikabaabî'

“Saayoni Yizireliyaraav+daa'nyai
 Padaihasamaa'dei walaabathelyi.
 Sahwai Jaikop+m+raav+ galazek+valyabwi
 marasi'nadelyi.

²⁷ Sara kyoji nayaa Got+yainyi y+deinyi.
 Sahwaraav+ yagaala w+limwagar+kebwi
 ye'mwannaw+d+deinyi.

Kumire kayaa'nanya marasi'na'muji y+deinyi.”
 Sara d+in+kabaaib+isasi.

²⁸ Yagaala tewaanya' bule wijaavan+gasav+ina
 sahwarav+ina Gotiyai yawi'na “N+mi+re
 y+kamaangera mwaaiha'.” Sare' sar+iminyi
 mena y+h+gaimwagake'nanyi. Kiri'
 Gotiyai dah+lakakev+ina sinnaw+inya
 kw+yakwalaangeraav+ina yaw+rake'na Gotiyari
 sahwarav+ina kale wivan+kerera.

²⁹ Sare' dare'nesi. Gotiyai gamire
 w+gaimwanga yanga wijaayang+naji gamire
 jaka w+j+v+waramaasav+naji simunya mud+kebwi
 yaw+ramaaradei mi'.

³⁰ Sare' dare'nesi. Sinnaw+ sar+imi Gotiyari
 galazek+valeva nabaai dahaa' Yizireliyara
 galazek+vaiman+gasav+ sar+imi kale'na
 gaimwanga tewaanya' ma'mwaatabaaibi'

³¹ sar+imi kale'na gaimwanga tewaanya'
 maa'man+gasav+ nabaai dahaa' kumi kale'na
 gaimwanga tewaanya' maarya'nera sahwaraji
 mena galazek+valesare.

³² Sare' dare'nesi. Galazek+vala saburi kalavuzal
 Gotiyai a'mwe yuyaraav+ Juyaraji aj+mya
 yuyang+yaraji saraav+ y+rakere. Gamire
 kale'na gaimwanga tewaanya' wijaaya'ne yuya
 kwaraav+ sara yakere.

Gotiyarîne yaya' munyaba makîlaade'nesi.

³³ Ai! Gotiyai yuyaraavi yange'na wiadele! Gotiyai simunya naangaanga kininnakele! Yuyangi ne yunebanna yawirakadele! Yi saalaalyavi kewewini yinigwalaawikebisalyi. Gami yawibwasaburi kaavilya' a'mweina mabiramaari yaanneine. Gamire ya saburaavi kaavilya' myawiranganyi yaanneine. Wana yuna aawa nebulyasi.

³⁴ Sare' dare'nesi. Gotiyare bukuya' dara dini! “Naangere simunyavi aihwai yawiramaa'nikelaka!

Sahwari simunya' aihwai wijaavadelaka!”

³⁵ “A'mweri gilyivisa ayahi wirivikiryana nenna Gotiyari gilyivita yuyangi ne gyakwarina Gotiyari gilyivisa aihwaidaasi wijaavakalaka!”

³⁶ Aawa. Sai yuyangi ne'na aaya kaavilyalyi. Yi sahwai yuyangi wakyaakengi. Gamire diraginyavi yuya yinikengi. Gaminyi yilaaya ya'ne yuya yima'nakengi. Nemi yuyagaa' yuyagaa' gaminne yaya' munyaba naanga nayaa makilaana! “Byaannakeigi!” widaana! Naanga sahirisira.

12

Nemire kîlaakeji' Gotiyari nayaa wijaaya'nesi.

¹ Nya'mweihî, yuya sarevidaa'nyi Gotiyare kale naange'na yawi'divisavi kavena diraginna nayaa dara yihithivanige. Juyara Gotiyarina sipizipiyaraavi tamira'divitabaai' sarimire kîlaakeji' gaalyaji' Gotiyari nayaa duzaavinyila! Yi sarimi saihî Gotiyarîneihî sahwari yilaaya

ya'neihi tewaanna duzaavinyila! Yi sarimi sara wijaavidiwisavi Gotiyarina yilaaya nebulya'nanya' nayaa jideihilyi.

² Yi dahaasara sara ya'ne kumirebwi sarimire simunyavi nayihwilakipidika! Aawa. Gotiyai sarimire simunyangi mudike yihwakajavi yi sarimire kibwi mudikebwi yihyima'nade'nanyi. Yi sarevi Gotiyai simunya' yawi'devwi yiniga nebulya'na yawiramaapineihilyi. Yi Gotiyarine tewaanya nawi'nyabulyi Gotiyari yilaaya wigalya'ne sabulyi Gotiyai nemi ya'ne yawi'de tewaanya naanga yune nebulya'nanyabulyi jawiranganyideihilyi.

³ Sare' dare'nesi. Gotiyai niminyi yanga gaimwanga nyijaavakeburi, sarimijiya gazaigzaiginyi dara githima! Gimi saiginyina nayaa yawi'diza' yi sara jawika! Yi gimi kwaasi dara nyawi'di! "Nimi sainyi naanga nebulya'nanyainyi." Aawa. Gimi Naangeri limwagahinya'na Gotiyare wawinyangine diraginya' sara gizaavakabaabi' yune sabanna gimi saiginyina nayaa sara divada'galayawika!

⁴ Sare' dare'nesi. Nemire kilaakejikiya kwalaalya warikejikirira. Sare kirivi yuya sa wawinya' avaina mivan'i.

⁵ Sasarebaabi' nemi a'mwe kwalaalyaina Kirazitiyar' wlamwaidaanyaina gaimwan-nya'neina gamire kilaaka pijikiyainera. Kilaakejikiya gazaizai kilaakejikiya pwaraavinelyi.

⁶ Sareina neminyi Gotiyai yanga gaimwanga sabwi nejaavakevina gamire yanga sihumale dala pininna dala pininnanya kininnakeinera.

Neminyîdaa'nya gazaizai gamîre yanga sihumale' pwaraavîna yana! Sarevî Gotiyarî wî'nanejiwaakadivîsaraavîne sihumale' a'mwe pwarî wîjaavada yî Naangerî limwadevîne yune sabanna sara wîdana!

⁷ Nabaai pwai kwîya'mweraavî wîdaaya'ne sihumale' kinînnakei yî nayaa sara wîdaayana! Nabaai pwai wîjîwaakya'ne sihumale' kinînnakei yî nayaa sara wîjîwaakana!

⁸ Nabaai Kîraazîtiyareraavîre kunya yawîsangî maradîhaa'bwarya'ne sihumale' kinînnakei yî nayaa sara maradîhaa'bwarana! Gya'mwerî gilyîvîsa wîjaaya'ne sihumale' kinînnakei yî yange'na nayaa wîjaavana! Wawînya pîrivî maremwaalya'ne sihumale' kinînnakei yî yîngîga sara yana! Taangesîya pwaraavîna wîgaimwanga kale ya'ne sihumale' kinînnakei yî yîlaaya yada sara yana!

Pwaraavîna tewaanya wîvu'nadevwînesî.

⁹ Yî yuyangî ya'ne gîmî pwaraavîna kale kwaasî gyadeigî mî'. Kale naanga nebulya'na gyana! Nabaai kayaa'nanya saburîna sîmîlîka gulana! Tewaanyabwî nayaa nebulya'na dîlimwagaka!

¹⁰ Gazaigîzaigî ja'mwe pwaina pwainan-yaraavîna gathaakaangei gahwaalaangeraavîna kale wîajavaaibî' kale tewaanya gyana! Gîmîdaa'nyî gazarîzarîne yaya' munyaba nayaa dîmakîla!

¹¹ Naangere wawînya' ya'na maa'na magî-nanna! Aawa. Yuyagaa' dîragînna nayaa ja! Gotiyare Kuryai gîmîre kuryarî kagithîkaavojî dî'nakeigî gîmîre sîmunyasî ja!

12 Naangeri limwadi sahwariina yemwaaiman+ginyavi, yi yilaaya nayaa ji! Giminyi taanginya pirî' kagima'nojî yi savi diraginna dithaaka! Yuyagaa' Gotiyari nayaa jithaangana!

13 Gotiyare a'mwe pwara gilyiv+sanna kugainojî yi gimî nayaa ye'mwannawijaavina ji! A'mwe anga piwinyara giminyabanna kabi'mavapiri yi sahwaraavi nayaa pada'galamaremwaaina ji!

14 Giminyi a'mwera kayaa'na kagyapi Gotiyai sahwaraavi tewaanna wiade'na sahwari nayaa duthana! Sahwaraavi kayaaka yigalya'nenna mudinna! Aawa. Sahwaraavi nawi'nya wiade'na Gotiyari nayaa duthana!

15 A'mwera yilaaya yadaapi gimî sahwaraaviji yilaaya nayaa je'mwannayî! Sahwara kinna kadapiji nabaai sahwaraaji kinna nayaa je'mwannadana!

16 Pwaigi ja'mwe pwarina pwaigi ja'mwe pwarina avaaizimunya jawi'nyila! Gimî saiginyine'na yawi'nadinyabaaibi' jawika! Gimî “Naangeinyi a'mwe naanga gaveraji mwaalima!” kunya myawi'dinna! Aawa. A'mwe yaasiwakeraji nayaa je'mwannayamarya! Gimî giminyine'na nadithika! “Nimî sainyi simunya kininnakeinyira.”

17 Giminyi a'mwe gazaizai kayaa'nanya kagyozî yi sahwari kayaa'nanya minya maarya nyidi! “A'mwe yuyaraavire tinnaryaba nayaa nawinyabwina yima!” dadi ji!

18 Gimî saigi malyabwina simunya myawi'dinna! Nabaai giminyine tusa' yidori

yî gimî yuya a'mwerajî avaaîmunyî'na yadî nayaa pada'galaye'mwannemwaaina jî!

¹⁹ Nya'mwe nebulya'nanyaigî a'mwei kayaa'na givanîke ayahi tivîkîta nyîdî! Aawa. Gotiyare sinna tîke' sahwarî yadaawori gimî kave baihana'na jî! Sare' dare'nesî. Gotiyare bukuyavî dara dînikabaaibîsasi. “Kayaa'nanyaburî ayahi dîlarîvîkîta sabwi yî sa' wawînya' nîmîresîra. Nîmî sainyî sahwaravî kayaa'nanya' tivîkîrîdeinyî,” Naangei sara dîvanî!

²⁰ Tivîkîta minna! Aawa. Gimîre yîkamaangei mijîka yajai, yî sari wapaaya nayaa duzaama! Gamîre kulalya' yaalîka wihîrajai yî sari aalya' nayaa duzaama! Sare' dare'nesî. Gimî sara yîja' yî gamîre yade sabwina wagîla nebulya'na duzaadelyî.

²¹ Gimî tivîkîrya'neigî gimîre kayaa'nanya sabwi mwanganakînna! Kayaa'nanyabwi gimînyî nagwavîlavadi! Aawa. Gimî tewaanyabwina nayaa pada'galayadi yî kayaa'nanyabwi dîthathîwadeigînyî.

13

Nemî ga'maanîyaraavi kwaakewî nayaa wîla'naraade'nesî.

¹ Gazaizai ga'maanîyaraavi kwaakewî nayaa wîla'narana! Sare' dare'nesî. Ga'maanîyai saba sana yaasîwa' yîma'nyîna yîkai mî! Aawa. Yuya wawînya ga'maanîyare sa Gotiyare simunyavî yîma'nadengî. Nabaai yuya ga'maanîyara mwaaihata sahwaravî Gotiyai gamî sai wîmwaaihakera sarera mwaaiha'.

2 Sarevî yî a'mwe ga'maanîyare yagaalya' galazekîvalajai, sai Gotîyare kibulyî galazekîvaimwa'. Yî a'mwera dazavî galazekîvaibîzara kumîre yîpîja saburî tivîkîta kayaa'nanya maapi'dere.

3 Sare' dare'nesî. A'mwe nawî'nyabwi yadaapiyaraavî ga'maanîyara lîka yîrî'galya'nera mamwaalyîga'. Aawa. A'mwera kayaa'na yadaapiyaraavî lîka yîrî'galya'nera mwaiha'. Gîmî "Ga'maanîyarîna lîka myî yîdeinyî," jawî'manîgî! Yî sarevî yune nayaa nawî'nyabwîna kya'gîzî yî gamî gîmî'ne yaya' munyaba gîmakîladelyî.

4 Sare' dare'nesî. Gîmînyî tewaanyavî gîhaimwagya'nei Gotîyare wîdaayadei mwaalî'. Kîrî' gîmî kayaa'nanyabwi yîja' yî lîka nayaa jî! Sare' dare'nesî. Ga'maanîya sahwai kwaari'masîramînya' tivîkîrya'ne' gazare lîmwagîkei mî'. Sare' dare'nesî. Nabaai sai a'mwe kayaa'na yaderî Gotîyare sinna tîke'ne tivîkîrya'ne' wîjaaya'nei Gotîyare wîdaayadei mwaalî'.

5 Sarevî sahwari' kwaakewî nayaa dîmwaala! Gotîyare sinna tîke' tivîkîsa'na kwaakewî nayaa dîmwaaide gave'na mî'. Aawa. Gîmîre sîmunyai padaihrakyai sara gîthathe'na kwaakewî dîmwaala!

6 Sahîrîvine'na taakîziya kîrîsî dakya! Sare' dare'nesî. Gotîyare wîdaayadîvisara yune wawînya dazavîna dîragînna maremwaaidîvîsa'na dakya!

7 Gîmî a'mwe saraavîna dala pînînna pînînna wîjaavîja kînînnakeigînyî. Sareigî

sahwaraavina gimî nayaa duzaama! A'mwe taakiziya maa'derina yi sahwarina taakiziya' nayaa duzaama! Taakiziya piningine maa'derina nayaa duzaama! A'mwe pwarî "Gimî a'mwe naangeiginyi," widizaigi mwaala'gizi yi "A'mwe naangeiginyi," nayaa duthana! A'mwe pwarîne yaya' munyabanna makidizaigi mwaala'gizi yi sahwarine yaya' munyabanna nayaa dimakila!

A'mweraavina kale neyaja'nesi.

⁸ A'mwe aane pwai kwarina gilyivita tivikiryane aane pirî' kirî' wijaavija' malimwaga'dinna! Wijaavija' tivikita gave dahiri'na waribainagothesi. Yi daresti. Kiraazitiyare gazaizarina kale gyana! Sare' dare'nesi. A'mwei a'mwe pwarina kale wiajai yi Gotiyare Kiwinyavi yunebanna nayaa midimwakelyi.

⁹ Sare' dare'nesi. Gotiyare Kiwinya' dara dini' "Gimî pware a'mwevi' ata malimwadinna! A'mwe pwaraavi maramakinna! Kuka maa'dinna! Tiganaarya myinna!" Kiwinya daza, yi kiwinya yuya pinji' yuya sanna yi kiwinya gave pirî'nanya' avaa'ina dara dinikesi. Gimî saiginyina tewaanya gima'nadevaabi' yi a'mwe pwaraavina tewaanya nayaa gima'nana!

¹⁰ A'mwe pwaraavina kale tewaanya wiadei sai sahwaraavi kayaa'nanyabwi yadei mi'. Sarevidaa'nyi a'mwei pwaraavina kale tewaanya wiadei, sahwai yune Kiwinya' pada'galamididelyi.

11 Dathahaasagaa' dahaa' mwaaihoya da'na mena yawi'manigasa'na yihihiwe yihivu'nade sasarebwi nayaa jila! Dahaa' sarimiregaa' se waryabwi yagalya'ma'divi' jathikaavinyidehaaki. Sare' dare'nesi. Sinnawi nemi Naangeri limwagohaa' yi sagaa'daasi yune nevadaihasamaaradehaa' saaminnyagaaki. Yi dahaa', maalikegaaki.

12 Sawisa' mena yiwawoji mena yirike purya'negaa' kibawegaa' yima'n'iwa'. Sarevidaa'nyi yuya sawitaviya sa yagalya'mavaana! Yirikeviya sabwina limwagaraana! Sare'na Kayaa'nanyalyi mala bwa'nya'ne siraminyasi kilikesi piniji maraana!

13 A'mwera nyilyavi yamaryadivitabaabi' nemi kaanya nayaa yida'na yamaryaana! Yaasiwa'na kayaa'na myamaryi yadaa yimaka kayaa'na mulaanna! A'mwe piningi kayaa'nanya dathiwangebwi myaanna! Yi girikita'nanya saburiji yaasiwa' avaanna mulamaryaanna! Yaasiwa' yagaaikiwinyanna jarinadaata myaanna! A'mwe pwaraavire gilyivisangi tiganaarya myaanna!

14 Aawa. Naangei Jizaazai Kiraazitiyari divaazi'ma'na! Kilaakejikiya simunya kayaa'nanya sangina dika yidade sangina midinya'na simunya myawi'dinna!

14

Neya'mweraavi majidavaanne'nesi.

1 Kiraazitiyare pwara, yi sahwara limwangevine yawisa' yune sidu'nakara

mî'. Sareraav+daa'nyai Naangerî diraginna limwada kirî' pîburaavîna yawîta kwalaalya yîvanikelyî. Yî sarerî kave maara'gîzî Kîraazî+yareraayabanna Gotiyarî yîlaaya'na dîmakulaama! Nabaai salyî gamîre yawîta sangîna maanga nye'mwannadîthîka!

² A'mwe pwai limwangevîne yawîsa' yune sîdu'nakei yî sahwai yuya dala pînînnanya sa nadelyî. Kirî' pwai limwangevîne yawîsa' sîdu'nakai mî'. Sare'na sahwai dara yawî'delyî “Aawapaaya, sigya nîma! Gotiyai nîmî mîwîta nya'neinyî kîmaaka nyîdakîwakeinyî.”

³ Yî a'mwei yuya nadei a'mwe mîwîta manyaderîna sîmunya kayaa'na nyawîradîka! Yî a'mwe mîwîta manyadei dara najîdavadi! “Sai wagîla kayaa'na yîwaka!” Sare' dare'nesî. Gotiyai a'mwe nade sarîjî mena maarakelyî.

⁴ A'mweigî, pware wîdaayaderî aaihwaigî dîzîda'deigîna! Yî gannya Naangei gamîre wawînyavîna wîdîna “Yo, tewaanna yîwaa.” Nabaai wîdîna “Aawa, kayaa'na yîwaa.” Gannya Naangeresîra. Nabaai nade sahwai diraginna daavadelyî. Sare' dare'nesî. Naangei gamî sai sahwari diraginnya yîvaimwagazai yî diraginna daavadelyî.

⁵ A'mwe pwai Gotiyarî yîlaaya'ne yîrîka kirî'na yawî'manî! “Sa' naangesîra. Yîrîka pîrîkaavî wavîla'desîra.” Nabaai sare' a'mwe pwai yawî'manî! “Yuya yîrîkerîka avaainanyangîra.” Sarebwîna a'mwe gazaizai gannya sîmunyavî nayaa pada'galayîbwakîda nayaa yîwîryînînana!

⁶ A'mwei “Yîrîka pîrî'na sarî' aaya mudî'na

nawî'nyaangerîkîra," yawî'manîkei yî sai Naangerîna yawî'da Gotiyarî yîlaaya sara yîvanî!. Nabaai a'mwei yuya tîka wapaaya sa nadei, yî sai Naangerîna yawî'da sara nadelyî. Sare' dare'nesî. Sai Gotiyarî "Su! Su!" wîdadehaa' yî nadelyî. A'mwei yuya sa manyadei, yî sai Naangerîna yawî'da tîka wapaaya pîni kîmaaka dakadelyî. Sai kwalyî wapaaya pîningîna Gotiyarî "Su! Su!" wîdadelyî.

⁷ Sare' dare'nesî. Nemînyîdaa'nya aane pwai kwai gannya yawîta gavevîna mamwaalan-nelyî. Yî nabaai aane pwai kwai gannya yawîta gavevîna mabalannelyî.

⁸ Aawa. Nemî gaala mwalaaja', sa' Naangere sîmunyavî mwalaana! Nemî balaaja', sa' Naangere sîmunyavî balaana! Sarevî gaala mwalaajavî, nabaai balaajavî yî nemî yuna Naangereinera. Yî gamîre sîmunya' mîdînaana!

⁹ Sare' dare'nesî. Kîraazîtiyai balaka gaala ayahi mwaalake' dare'nesî. Kîraazîtiyai "Nîmînyî nyîlimwadîvîsara mena bainîka sahwaravîne Naangeinyî yîma'nîma! Nabaai a'mwe gaala kuna mwaaihata kwaraavîjî Naangeinyî yîma'nîma!" daka balaka ayahi mwaalakelyî.

¹⁰ Yî manyadînyaigî gînnya ja'mwerî berîvî jîda'manîgînyaigînaka! Yî nadînyaigî gînnya ja'mwerîna sîmunya kayaa'na be'na yawî'manîgînyaigînaka! Sare' dare'nesî. Nemî yuyaina Gotiyare kotiyavî davaadeinera. Yuyainaavi nemaryawîbwaradeinera.

¹¹ Sare' dare'nesî. Gotiyare bukuya' dara dîni'

“Naangei dara da' ‘Gaala mwaaihevi,
Yuyara kwadaai gidivî' “Naangeigî!”
nyîdîpî'derera.

Yuyara yîvanîgasaburîna Gotîyainyî
nyîjalîkurakîpî'dere.’ ”

Sara dînî'.

¹² Yî sarevîdaa'nyî nemînyîdaa'nya gazaizai
gamîre yade aaya kaavîla yuya saburana
Gotîyarî nayaa jalîkurakadelyî.

¹³ Jalîkurakaadevîdaa'nyî nemî neya'mwe
pware sabwina kuna majîdavaanna! Aawa.
Nemî simunyavî nayaa dara yawîraana!
Neya'mwei bwalaraawia'nei, kayaa'nanya
yaamîjî ya'nerîna yî kayaa'na ya'ne pîbura
nyaadîka!

¹⁴ Naanga Jizaazai sahwarî wîlamwaaihe'na
nayaa dathavîna yawî'manîge. Yî aawa. Nya'ne
aane pîrî' kîrî' gamî sa' kîmaake' gave pîrî'
mî'. Kîrî' a'mwei “Kîmaake' kînînnakesî,”
yawî'daasî yune gamîre simunyavî yî daza'
kîmaake' yîma'nîwakesî.

¹⁵ Sare' dare'nesî. Gîmî tîka wapaaya pîrî'
nîja' yî ja'mwei gîmînyî gwanganojî simunyavî
“Sa' kîmaakesîra,” yawî'da kîrî' najai gamîre
simunyarî kayaaka jîhaidel'nanyî. Yî sara
yîma'naja' gîmîre ja'mwerîna kale gyadevîna
myîvanîgî. Neya'mwe dazarîneba Kîraazîtiyai
mena balaka a'mwerî gîmîre wapaayayaba
kayaaka migaidîna!

¹⁶ Sarevîdaa'nyî gîmî nadînyaigî dara
yawî'dînya' “Sa' tewaanyasî,” yî savîna
ja'mwei kayaa'na yaja'na a'mwera bîraiyagaala
nadîpîdîka!

17 Sare' dare'nesi. Tika wapaaya nyabulyi aalya pinî nyabulyi dazabwi Gotiyai a'mweraavi maremwaidevwina mi'. Aawa. Davurananyi. Yi yida'maraangebulyi, kwaamu'nanyabulyi, yilaayabulyi sabwinanyi. Sabwina Kurya Tewaanyai neyade dazabulyi.

18 Sare' dare'nesi. A'mwei dazaburina Kiraazitiyari widaayajari gamire sabwina Gotiyai yilaaya wigaladelyi. Nabaai a'mweraji yawipi'delyi "Sahwai a'mwe tewaanyalyira."

19 Sarevidaa'nyi neminyi kwaamu'nanyabwi neyade sangiji pwai gya'mwe pwarî pwai gya'mwe pwarî yivaimwannadivita sangiji yuya sabura nayaa pada'galamidinaana!

20 Gimi wapaanna ja'mweri myawiri yaasiwa'na nya'neigi Gotiyare wawinya' limwangebwi kayaaka nyigaidi! Nebulya' daresi. Yuya sa tika tewaanya nya'nengi. Kiri' gave pinî kana'gizi yi a'mwe pwai gwanganoji sarevi "Kimaakesi," yawi'da kiri' kayaa'na yaja' yi sabwina gimi kayaa'nanyabwi jitheiginyi. Sare' kayaa'nanyasi.

21 Miwita manyasi waainiya' manyasi ja'mweri walamarkya'ne pibura kayaa'nanya ya'ne pibura myasi sare tewaanyangi.

22 Gimi yuya tika wapaaya nya'nebwi limwadi kimaakebwi maayaigi Gotiyaryaba gimi saigi gaveigi nayaa ja! A'mwei "Sa' nawinyasi," yawi'dei sara yajari gya'mwei manyadei wanganaja' simunyi kayaaka nyigaladikaji sinawinyai gami sai "We! Kayaa'na yiwa," myawiri yajai yi sahwai yilaaya yada tewaanaanga yinana!

23 Nabaai a'mwei simunya pir+waai y+ma'noj+ tika najai sahwai y+wetawaki+wa'. Gami sar+na j+da'n+wa'. Yi sai diraginna mal+mwagaryada tika sa' n+wake'na gami sar+na j+da'n+wa'. Yuya sabura a'mwei diraginna mal+mwagaryada yade sa y+ kayaa'nanyabuly+.

15

1 Nemi a'mwe limwangevine yaw+sa' yune s+du'nakeina a'mwe limwangevine yune yaw+sa' s+du'maayaraavi gaimwagya'neina waw+nya' kin+nnakeine. Yi sahwaraavi nayaa gaimwadaa kum+re k+maakebwine taanginya maraana! Nemi sainaav+na yune my+gainaanna!

2 Nem+ny+daa'nya gazaizai K+raaz+tiyarer+ nem+nyaba mwaal+ker+ gaimwangebwi nayaa yaana! Sarer+ wigalaana! Nabaai sarebur+ sahwari diraginnya y+vaimwagaana!

3 Sare' dare'nes+. K+raaz+tiyai kwai gami sar+na yune y+gainakai m+. Aawa. "Gotiyar+na a'mwera birala ny+ja'ne' wik+ra," yaw+'na kya' sara wie'. Sahwari y+ma'nakebwi y+ K+raaz+tiyai Gotiyari widake' Gotiyare bukuyavi dara d+ni+kabaab+k+ "A'mwera b+raiz+ka g+thad+v+ta yagaala daza y+ ni+m+ny+ bilanya'dengi."

4 Sare' dare'nes+. Gotiyare bukuyavi yuya yagaala s+nnaw+ y+daveta sa, y+ nem+ny+ y+w+rya'ne y+da'n+kengi. Gotiyai nem+ny+na "Yagaala daza y+ kum+re simunyavi diraginnya wivaimwagana! Nabaai w+maredaa'dori kumi kuna diraginnya daa'd+vi' y+ ni+m+ yune w+maara'mujiyar+ne diraginna yemwaalyabwi maap+ka!" kada' yagaala sa y+da'n+kengi.

5 Gotiyai dîraginya daaya'ne aaya kaavilyalyi. Nabaai neminyi neyivaimwadelyi. Yi sasarei Kiraazitiya Jizaazai sara yakeburi pada'galamidinya nebulya'na sariminyi gazaihizaihrina avaaizimunya' yanga yihizaavana!

6 Sarevi sariminyina “Avaazimunya'na mwaalyara avaaimaangi'na jara niminyina ‘Byaannakeigine!’ dipika!” daka yanga yihizaavana! Sai Gotiyalyi. Sai nemire Naangei Jizaazai Kiraazitiyarî Ganimaangelyi.

7 Sarevi sarimi yuyaihi sîrya'mwe pwaraavi nayaa maarapi yi sahwarajî avaaimumyina je'mwannemwaalyila! “Gotiyai byaanna kininnakelyi,” dinya'neinaavi Kiraazitiyai nemaarakabaai' nayaa dimaaryila!

8 Sare' dare'nesi. Dara dîvanige. Kiraazitiyai kilaaka gurya da'nadivisara Juyaraavi gaimwagya'nei widaayadei yima'nakelyi. Sara yaka sa' Gotiyare yagaala nebulyavi sara dinike'nesi. Yi Gotiyai kwiyakwalaangeraavi Kiraazitiyarina yune naanga nebulya'na wijaake yunebanna ya'nennanyi.

9 Nabaai ajîmya yuyangiyara Gotiyare kale'na gaimwangebwi wangadivi' gaminyina “Byaannakelyi,” ja'neraavina Kiraazitiyai yima'nake'nanyi. Yi sare' Gotiyare bukuya' dara dinikabaai'iki

“Sarevi ajîmya yuyangiyaraavi giminyina jalikurakideinyi.

Yiledaasavi giminne yaya' munyabanna makilideinyi.”

10 Nabaai yagaala pirî' dara dînikabaabîkî
 “Ajîmya yuyangiyaihi Gotiyarera Yîzîrelîyarajî
 yîlaaya je'mwannayideihîlyî.”

11 Nabaai pimagînyavî dara dînikesi.

“Ajîmya yuyangiyaihi Naangerîne yaya' mun-
 yaba dîmakîlyîla!

Nabaai a'mwe yuyarajiyaihi gamînne yaya'
 munyaba dîmakîlyîla!”

12 Nabaai Aazaayai kwalyî dakesî.

“Devitîmîre ganîmaangei Jeziyarevaakîdaa'nyai
 yîma'nadelyîra.

Ajîmya yuyangiyaraavi maremwaalya'nerî
 dahîlakadelyîra.

Wîgaimwagya'ne sahwarîna ajîmyangiyara
 yemwaabî'derera.”

Sara dakesî.

13 Gotiyai nemîre yemwaalyabwine aaya
 kaavîlyai sarîmî gamînyî dîragînna
 limwadîvîsavî yîlaaya naangejî kwaamu'nanya
 naangejî yînîga wi'na yîhyana! Yî sarîmî Kurya
 Tewaanyare dîragînya' maarapîjî Gotiyarî
 yemwaalyabwi, yî daza' sarîmînyî yunebanna
 naange' yîhwarade'na sara yîhyana!

Polî ajîmya yuyangiyaraavîna yake'nesî.

14 Nya'mweihî, nîmî sainyî nîmîre sîmunyavî
 nebwinâ yawî'manîge. Sarîmî saihi yuyagaa'
 tewaanyabwinâ yunebanna yadîvîsaihîlyî.
 Nabaai yuya yawîta dala pînînnanya
 kînînnakeihîlyî. Yî sarevî nabaai sarîmî
 sîrya'mweraavî sîmunya tewaanyabwi yînîga
 wi'na wîvaimwabîneihîlyî.

15 Sare' kiri' yagaala diragiki**bwenna** paaziya davi yagaala pini sariminne yida'mwengi. Nabaai pikarya yida'mwe'na lika miwa. Gotiyai yanga gaimwangeburi sarimire simunya dihaa'bwata yihide'nanyi.

16 Gotiyai tewaanna sara nyada ajimya yuyangiyaraavi ya'neinyi Kiraazitiyai Jizaazari widaayadinyainyi nyimwaaihakelyi. Nimi Gotiyarina mubithika yira'deib+sainyi Gotiyare yagaala tewaanya' ajimya yuyangiyaraavi widivanige. "Gotiyaryawinna ajimya yuyangiyaraavi makulaabima!" dadi Kurya Tewaanyai sahwarraavi nawi'nyaraavi kumwaaihoji "Gotiyai sahwarraavina 'Niminyina mubithika tamiraya'ne sipizipiya nawi'nyarabisara ajimya yuyangiyara nawi'nyaraavi maarima,' yawirya'neri yanga wijaavide'nanyi," dadi yivanige.

17 Sarev⁺daa'nyi nimi Kiraazitiyai Jizaazari wilamwaaihe'na Gotiyarine yivanigengina yilaaya yiniga wi'na yiwineinyi.

18 Sare' dare'nesi. Yagaala diragiki**bwenna** yihithima! Lika myiwina! Pwaraavire wawinyanna nimi myenenna majalukurakwina! Aawa. Kiraazitiyai gamire diraginya' niminyi kanya' sara yadenna jalukurakima! Kiraazitiyai sara kanya' nimi yagaala sannaji yadinya sannaji ajimya yuyangiyara Gotiyari midinya'nera limwagya'neraavi sara sara yadinyainyi.

19 Yi nimire yagaalyangi diraginya nyigaimwada nimire wawinyangi diraginya nyivaimwada yi yijiwaainya atika

maru'narya'ne dala pininna pininnanyanna yadennaji Kurya Tewaanya kwalyi diraginya nyadennaji sahwara Gotiyare diraginya' tinna wanganna. Sareinyi aaya mudina yamaasaba anga Jeruzaalemidaasi Kiraazitiyarine yagaala tewaanya' nîmi yuna wijiwaake. Sareinyi anga yuyawi yunebanna yamaryena aaya'nanya' Piroviji Yilirikaami saba yidaakwe.

²⁰ Yi sarevi anga piwi Kiraazitiyarine yaya' mu'nyadivisaraavirewi yagaala tewaanya' wijiwaakyavina nawi'nyina nyivu'nadeinyi. A'mwe pwai a'mwe kware likilaja' milamaji yadevaajib' nîmi Kiraazitiyarina pwai mi'na wijiwaakaja' saba mujwaaki yideinyi.

²¹ Aawa. Gotiyare bukuya' dara dinikabaabi' nîminyî dara nyivu'nivani'

“Gaminne yagaalya' mujwaakyesara wangabi'delyi.

Gamire yagaalya' mu'nyesara yawirangabi'delyi.”

Polî “Romî mwaalyaraavi angyiri'maata yîma!” dake'nesi.

²² Sarevi wawinya daza' kwalaalyagaa' nîmire tusa' wila nyiralimwaga'daasi yi sariminyawinna mabi yiwineinyi.

²³ Kiri' dahaa' dimagi sara wijiwaakena ayahi wawinya' maayainyi. Nabaai kwarama kwalaalya nîmi sainyi sariminyawinna wiya'na tewaanya nyivu'nada

²⁴ sarevi divi sagaa' Piroviji Sipenina wide dazagaa' sariminyabanna wideinyi. Yi sare' dara yawi'manige. Sariminyabanna

bi'mava'muri yî sarîmînyî mena
 yîhwangana'muriyagaa' yî sagaa'
 wideinyî. Sarîmîjî maali'na pîjî'
 yîhye'mwannamwaala'muri nîmîre simunya'
 nawi'nya mena kanyîma'nojî yî sagaa'
 sarîmî Sipenîne tusavîne gîlyîvîta tîka wapaa
 dînyîgaimwagamakwideinyî.

25 Kiri' dahaasagaa' Jeruzaalemi' mwaalya
 tewaanyara Gotiyare a'mweraavîna nîgwia
 makulaawia'neinyî Jeruzaalemi'na wide'nanyî.

26 Sare' dare'nesî. Pîrovijî Maazathonîya
 mwaalyarajî Pîrovijî Gîriza mwaalya kwarajî
 yeva yagaalya' mena wi'na jovîrawakîna
 yevegaa' kumîre nîgwia Jeruzaalemi' Gotiyare
 tewaanyaraavî gîlyîvîsanna wîgainaderaavîna
 maryaasa'ne avaala pîba yî'bwaramadakîna
 yîwa'daa'. Sarengî makulaawîdengî.

27 Sare' dare'nesî. Kumîre simunya'
 nawi'nya wiadaasi sara yîvanîga'. Nabaai
 sahvara Jeruzaalemi' mwaalyaraavî wîjaaya'ne
 tivîkîta kinînnakerera. Sare' dare'nesî.
 Gotiyai Juyaraavîna kumîre kuryaraavîne
 yanga wîjaavaka sa ajîmya yuyangîyara
 ye'mwannamaare'. Yî sarevî ajîmya
 yuyangîyara kîlaakejîkîya gîlyîvîsa Juyaraavî
 gaimwagya'ne yanga wîjaaya' tivîkîsa'
 kinînnakere.

28 Sarevîdaa'nyî wawînya sa' yune'na
 yî'mwanna'mujî, yî nîgwia nawi'nya yuya
 yîsîlyabî' dadîvî' yî'bwaramadakîwa'daasa
 sahvaraavîna wîjaava'mujî sarîmînyawînna
 kaanya wideinyî. Yî Sipenîne tusavî
 ya'mujîyagaa' sarîmînyî yune'na

yîhwanganîdeinyî.

²⁹ Nabaai mena yawî'manîge. Nîmî sarîmînyawînna bîwîja', yî Kîraazîtiyare nawî'nyabwî sarîmînyîjî yunebanna neya'nevî bîdeinyî.

³⁰ Nya'mweihi, nemîre Naangei Jizaazai Kîraazîtiyarîjî Kurya Tewaanyai wîvu'nya saburî neyîmavîdaakuvanîkevîjî sarevî kavena dîragînna yîhithaangamanîge. Nîmînyî nyîgaimwagathe'na, nîmîjî yagîyagî ye'mwannawîdaathevî Gotîyarî duzîla!

³¹ “A'mwe Juthîya mwaalyara Naangerî galazekîvaidîvîsaraavîre asîrî duvadai-hasamaaka! Nabaai gînnya Jeruzaalemî mwaalya a'mwera tewaanyara Polîmîre wawînya yîvanîka dathavîna ‘Yî ne-gainadeinaavîne' tewaanyabulyî,’ yawîpîka!” dapîjî duzîla!

³² Nabaai “Gotîyai sîmunyavî sara yawîrajavî sarîmînyawînna bathehaa' gamî yîlaaya yada nemînyaba gamîre kuryarî gaala wîvaimwada ye'mwannamwalaana!” dapîjî sara duzîla!

³³ Gotîyai kwaamu'nanyaburî aaya kaavîlyai sarîmîjî yînahu yîhye'mwannamwaaalana! Naanga sahrîsî.

16

Polî kwalaalyaraavî “Nya'mweigî! Nya'mwe'gî!” wîdake'nesî.

¹ Nîmî dara yîhîthîvanîge. Neya'mwe' Piviya' sarîmînyawînna bathevîna yîhîthîma! Sare!

Segirîya Naangere kusîlaanyaraavî wîdaayade' yî daza' a'mwe tewaanyasi.

2 “Gotiyare tewaanyara kwîya'mwerî maapîjavaaibi' sarîmî Naangerîna a'mwe sarevî dîmaaryîla! Sarîmîjî yîhye'mwannemwaalana! Nabaai pîninna kugainojî, taanga kwiojî sahirîvî nayaa dîhaimwagîla!” dena yîhîthîvanîge. Sare' dare'nesî. Sahirî' a'mwe kwalaalyaraavî gaimwadesî. Yî nabaai nîmînyî kwainyîjî nyîgaimwamwa'dîkesî.

3 Pîrîzîlavîjî Aakwîlaamîjî sayorî “Nya'mweyoihi!” nîmînyîna duzîla! Sahiyoi nîmîjî wawînya Kîraazîtiyai Jîzaazarevî avaaîwawînyayolyî.

4 Kîrîmî sayoi nyîvadaihasamaarya'neyoi balyabisayoi karamakîpîdîkeyolyî. Sarevî suya' yune nîmînna mivanîge. Aawa. Yuya Naangere kusîlaanya ajîmya yuyangîya kwarajî yuya sahwara sayorîna suya' wîdadîvîsarera.

5 Nabaai sahyore angevî Naangere kusîlaanyaraavî “Nya'mweigî! Nya'mwe'gî!” nîmînyîna duzîla! Epanitaazai Pîrovîjî Ezîya saba yîsîla aaya mudî'nanyai sînnawî gamîdaasî Kîraazîtiyarînei yîma'nakerîna nyîvu'nadelyî. Yî sasarerî nîmînyîna “Nya'mweigî!” duzîla!

6 Maarîyaa' sarîmînyî gaimwange'na wawînya kwalaalya naanga yakevî nîmînyîna “Nya'mwe'gî!” duzîla!

7 Aadîronikaazalyî Junîyaazalyî saraai nîmîjî avaaîtawejîkîyaraalyî. Kîgaa' nîmîjî kalavuzavî ye'mwannayî'naroraalyî. Apozeliyaraavî naanga sînnawînya sahwaraarîna kwala naangera yawî'manîgasaraalyî. Yî

sahwaraai Kîraazitiyarî sinnawî kyîma'nagi sahwararî diviyainyî. Sareraarî niminyîna “Nya'mweraahi!” duzîla!

⁸ Aabiliyataazarîna Naangerî nyîvu'naderî niminyîna “Nya'mweigî!” duzîla!

⁹ Wirîvanaazai Kîraazitiyarî nemîre avaaî-wawînyalyî Sîtaakîzai kwarîna nyîvu'nadelyî saraarî niminyîna “Nya'mweraahi!” duzîla!

¹⁰ Aapelîzarî kayaa'na kyare' Kîraazitiyarî kuna diragîna limwagakerî niminyîna “Nya'mweigî!” duzîla! Aarîzitovyulaazarî angevîyaraavi niminyîna “Nya'mweihi!” duzîla!

¹¹ Erothîyonî nimîjî avaaîtawejîkiyai niminyîna “Nya'mweigî!” duzîla! Naazîzaazare angevîyara Naangerî wîlamwaaîhasaraavi niminyîna “Nya'mweihi!” duzîla!

¹² Tîraaipanaasî Tîraaipozasî sanadaai Kîraazitiyarî wawînya mîraagîki'disawaarî niminyîna “Nya'mwewaahi!” duzîla! Pezîza' sahirîvîna tewaanya wîvu'nade' Naangerî wawînya kwalaalya mîraagîkîrakevî niminyîna “Nya'mwe'gî!” duzîla!

¹³ Rupaazai Naangerî a'mwe tewaanaangei, dahîlakînikeyî yî sahwari niminyîna “Nya'mwei!” duzîla! Nabaai sahware ganaange', yî sahirî' niminyî tewaanya nyade'na nyînaange' yîma'nakevî “Nîwaava!” duzîla!

¹⁴ Aazîgîritaazalyî Pîlihoniîjî Emizalyî Patîrovaazalyî Emaazalyî sarajî nabaai saraavi kwîya'mwe yîlaaya ye'mwannayîvanîgasarajî saraavi niminyîna “Nya'mweihi!” duzîla!

¹⁵ Pilolohaazalyî Julîyaasî Nerîyaazalyî

gamîre ganyaabulaangesi Wolibaazalyi
 saraji nabaai Gotiyare tewaanyara
 yilaaya ye'mwannayivanigasaraji saraavi
 "Nya'mweihi!" duzi!a!

16 Sarimi gazaihizaihi sîrya'mweraavi
 "Nya'mwei!" widadivi' tewaanyaihi
 maangwidaayilaaya dimarinyila! Kîraazitiyare
 kusilaanya yuyaba mwaihasara sariminyi
 "Neya'mweihi!" yithivaniga'.

17 Nya'mweihi, dihaa'bwata yihide'na
 diraginna yihithaangamanige. Naangereraavi
 tangivalya'nera Naangeri limwangebwi kayaaka
 yigaidivisara kwaasi yihiziwaakadivisaraavina
 mala nayaa yiwannadivi' dimwaalyila! Yi
 sahvara sariminyi yagaala nayaa mi'na
 yihiziwaaketa nawi'nya savi galazekivaleva
 yagaala pinî yihiziwaakadivisarera. Sasare
 saraavina sarimi ginyira'nyina jila!

18 Sare! dare'nesi. A'mwe sasarera nemire
 Naangei Kîraazitiyari widaayadivitara mi'.
 Aawa. Sahvara kunnya yune kilaakejikine
 sangina mididivisare. Yi wabwiwaya-
 gaalyaji nawi'nyabisaji a'mwe simunya
 kayaa'nanyabwina myawiryadivisaraavire
 simunyavi kwaasi yagaala widadivisare.

19 Dare'nesi. Sarimi Gotiyare yagaalya'
 mididivisaburina a'mwe yuyara mena
 wi'nivaniga'. Sarevidaa'nyi yi nîmi
 sariminyina yilaaya naanga yihimarivanige.
 Nabaai sare kirivi simunya dara yawi'manige.
 Sarimi nawi'nya sabwina ya'ne simunya
 kininnakeihi dimwaalyila! Kayaa'nanyabwina
 ya'ne simunya maayaihi dimwaalyila!

20 Yi sareihîrîna Gotiyai kwaamu'nanyaburî aaya kaavilyai maalikéгаа' yadehaa' Saataanîmî yîlapaihîroji sarîmîre sivilyîri kwaakewî wakadevaabî! Saataanîmîrera kwaasî wîjîwaakadîvîsaraavî dîthathîwagyideihîlyî. Nemîre Naangei Jizaazare yanga gaimwangebwi sarîmîjî yîhye'mwannarana!

21 Timoti, nîmîre avaiwawînyai yîhîthîvanî! “Nya'mweihi!” Nabaai Luziyaaazalyî Jaizonîjî Sozipaatalyî sara nîmîjî avaitawejikîyara “Neya'mweihi!” yîhîthîvanîga!

22 Nîmî Tetiyaaazainyî Polîmîre maangikî yagaalya' maarena pikarya da' yîda'mweinyî. Yi nîmî Naangerî wîlamwaaîheinyî “Nya'mweihi!” yîhîthîvanîge.

23 Gaayaazai, gamîre angevî nawî'nya nyîmaremwaaîmanî!. Yi nîmînyî, Naangere kusîlaanya yuyaraavîjî nayaa sara maremwaaîdelyî. Yi sahwai “Nya'mweihi!” yîhîthîvanî!. Yîrazîtaazai anga naanga davanya kaajolîyaraavîre wawînya ya'ne nîgwîa maremwaaîdelyî Kwaataazai neya'mwelyî saraai “Nehîrya'mweihi!” yîhîthîvanîgi.

24 Nemîre Naangei Jizaazai Kîraazîtiyare yanga gaimwangebwi sarîmî yuyaihîlyî yîhye'mwannarana! Sara kuna yîma'nana!

25 Gotiyai, sai yagaala tewaanya' dadînya savîne dîragînyasî wî'na yîvaimwagannerîne yaya' munyaba nayaa pada'galamakîlaana! Yi yagaala tewaanya sa' Jizaazai Kîraazîtiyarîne wîjîwaakyasî. Yoimavajalîkurakya' yuya sînnawî kîgaasî lîka yulyaryaake' Gotiyai ku'maayaba mena wîjalangasakîwaabîkesî.

26 Kigaakuna lika yulyaryaaka kiri' dahaasagaa' Gotiyari wi'nawijiwaakadivisara pikarya yidavesavi nebulya'nanya sa' ku'maayaba yima'n+waabikesi. Naangeri yawiralimwadivita yuyara sahwari midinya'nei Gotiyai yuyagaa' yuyagaa' mwaaidei "Gazabazaba a'mwera wi'n+pika!" sara widakevi ajimya yuyangiya kwalaalyara sahwarina sidu'nakeraavi wimwaaihivani'.

27 Gotiyai dazai simunya yuya yawita yuya aaya kaavila sa nebulya'na kin+nnakelyi. Yi sarei gave pwainanaangerina Jizaazai Kiraazitiyari yuyagaa' yuyagaa' "Byaannakela!" daana! Naanga sahirisira.

Polii

**Yipma Genesis and New Testament
Genesis and The New Testament in the Yipma/Baruya
language
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Yipma long
Niugini**

copyright © 1993, 1994 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yipma (Baruya)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Video recording © The Jesus Film, a project of Cru.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 9 Oct 2020

ef60f748-49e3-5ee0-8e6d-a25b74b7a93c